

LAPPEENRANNAN TEKNILLINEN YLIOPISTO

Kauppätieteen osasto

Kauppätieteiden kandidaatin tutkinnon tutkielma

Laskentatoimi

Pk-IFRS ja sen soveltuminen eurooppalaisten pk-yritysten käyttöön

IFRS for SMEs and its suitability for European SMEs

tekijä: Piia Makkonen

ohjaaja: Satu Pätäri

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen taustaa	1
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelmat.....	3
1.3 Rajaukset	4
1.4 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto.....	5
1.5 Työn rakenne.....	6
2 Kansainvälinen tilinpäätösstandardointi.....	7
2.1 Historia ja nykytila	7
2.2 Pk-IFRS.....	9
2.2.1 Pk-yritykset Euroopassa	9
2.2.2 Pk-IFRS:n historia.....	10
2.2.3 Tilinpäätösraportoinnin tavoitteet pk-yrityksissä ja raporttien pääkohderyhmä	11
2.2.4 Pk-IFRS:n sisältö	13
3 Standardoinnin vaikutukset pk-yrityksiin.....	15
3.1 Standardista koituvat hyödyt pk-yrityksille	15
3.2 Standardista koituvat haitat pk-yrityksille	17
3.3 Edut ja haitat tiivistettynä	19
4 Empiirinen tarkastelu pk-IFRS:n soveltuvuudesta pk-yritysten käyttöön.....	21
4.1 Tutkimusmenetelmä ja aineisto	21
4.2 Tutkimustulokset ja -havainnot	25
4.2.1 Kommentoijien suhtautuminen pk-IFRS:ään.....	25
4.2.2 Pk-yritysten tilinpäätösten käyttäjät.....	26
4.2.3 Pk-yritysten tilinpäätösten käyttäjien tarpeet	27
4.2.4 Pk-IFRS:n mahdolliset haitat ja hyödyt	31
4.2.5 Empiirisen tarkastelun tulokset tiivistettynä sekä vertailu teoriaan	35
5 Yhteenveto	38
5.1 Keskustelua tuloksista.....	38
5.2 Tutkimuksen luotettavuus ja mahdollisia jatkotutkimusaiheita.....	40
Lähdeluettelo.....	42

LIITTEET

LIITE 1. Lista tutkimukseen valituista kommenttikirjeistä ja niiden lähettäjistä.

LIITE 2. IASB:n pyyntö kommentoida pk-IFRS:n standardiluonnosta.

LIITE 3. Taulukko kommenttikirjeistä tehdyistä havainnoista

LYHENNELUETTELO

BC	Basis for Conclusions
ED	Exposure Draft
IAS	International Accounting Standard
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IOSCO	International Organisation of Securities Commissions
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	International Financial Reporting Standard
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
SIC	Standing Interpretations Committee
YK	Yhdistyneet kansakunnat

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen taustaa

Viime vuosikymmeninä yritystoiminta on kansainvälistynyt kiihtyvää tahtia. Yhä useammat yritykset harjoittavat kansainvälistä kauppaa. Monikansallisilla konserneilla on toimintaa ja tytäryrityksiä ympäri maailmaa. Myös pankkien toiminta on kansainvälistynyt, ja ulkomailla rahoitusta tarjotaan sekä siellä toimiville kotimaisille että ulkomaisille yrityksille. Moni alun perin puhtaasti kansallista toimintaa harjoittanut pankki on nykyisin osa suurta kansainvälistä konsernia. Myös sijoittajien kiinnostus kansainvälisiä rahoitusmarkkinoita kohtaan on kasvussa. Sijoittajan valinnanvapaus on kasvanut merkittävästi, kun esteitä ulkomaille sijoittamiseen on poistettu. (Haaramo et al. 2010, 2)

Pääomien liikkuaessa yhä vapaammin yli valtionrajojen on kasvanut myös tarve harmonisoida tilinpäätöskäytäntöjä. Vaikka eri maiden kansallisista käytännöistä voidaan periaatteellisella tasolla löytää yhtäläisyyksiä, huomattavia eroja on vastaavasti olemassa lähtien sovellettavasta laskentatoimen ajattelusta (Haaramo et al 2010, 2). Kirjallisuudessa Euroopan alueen laskentajärjestelmät jaetaan usein karkeasti kahtia noudatettavien oikeusjärjestelmien mukaan (civil law eli säädösoikeus ja common law eli tapaoikeus). Luonnollisesti oikeusjärjestelmä ei ole ainut tekijä joka laskentajärjestelmien eroja on aiheuttanut, vaan ainakin yhtä merkittäviä tekijöitä ovat kulttuuri, markkinoiden kehitys sekä äänestysjärjestelmä (Lindahl & Schadewitz 2008, 17). Eri maiden tilinpäätöskäytäntöjen mukaan laadittu tilinpäätösaineisto on siis harvoin keskenään vertailukelpoista.

Vuodesta 2005 lähtien Euroopan Unionin jäsenvaltioiden julkisesti noteerattujen yritysten on tullut laatia konsernitilinpäätöksensä International Accounting Standards Boardin (IASB) kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisena. Näihin standardeihin lukeutuvat IAS-standardit (International Accounting Standard), IFRS-standardit (International Financial Reporting Standard), sekä niitä koskevat tulkinnat (SIC, Standing Interpretations Committee ja IFRIC, International Financial Reporting Interpretations Committee). Lisäksi jäsenvaltiot ovat voineet sallia tai vaatia, että liitautuneet yritykset laativat myös erillistilinpäätöksensä standardien mukaan. Myös

muiden kuin julkisesti noteerattujen yritysten tilinpäätösten laatiminen kansainvälisten standardien mukaisena on voitu sallia tai sitä on voitu vaatia. (Mähönen 2005, 1)

Huolimatta siitä, että monet maat ovat sallineet IFRS-standardin soveltamisen myös muille kuin julkisesti noteeratuille yrityksille, harvat pienet ja keskikokoiset yritykset ovat ottaneet standardia käyttöön sen raskaan sovellettavuuden vuoksi. Harvalla pk-yrityksellä on käytössään standardin käyttöönoton vaatimia melko runsaita resursseja ja asiantuntemusta (Strouhal et al. 2010, 50). Yhä pienemmät yritykset kuitenkin käyvät kauppaa kansainvälisesti, ja myös rahoituksen hankkiminen kansainvälisiltä markkinoilta on monelle yritykselle yhä houkuttelevampi vaihtoehto.

Ratkaisuksi tähän pulmaan IASB on laatinut IFRS:stä kevennetyn version, International Financial Reporting Standards for Small and Medium-sized Entities (jatkossa pk-IFRS), pienten ja keskikokoisten yritysten käyttöön. Pk-IFRS-standardin valmistelu alkoi jo vuonna 2001, jolloin IASB perusti asiantuntijaryhmän valmistelemaan sen sisältöä. Vuosina 2003-2004 täsmensi IASB:n hallitus kokouksissaan suuntaviivat hankkeelle. Kesäkuussa 2004 aiheesta julkaistiin keskustelupaperi, johon vastaanotettiin 120 kommenttia kautta maailman. (Haaramo et al. 2010, 8-9) Vuosina 2005-2006 kehitystyö jatkui, kunnes viimein vuonna 2007 standardista annettiin luonnos julkisesti kommentoitavaksi. Lähes samaan aikaan suoritettiin standardiluonnoksen käytännön testaus pk-yrityksissä 20 eri maassa. Vastaanotettujen 160 kommenttikirjeen ja suoritettujen kenttätestauksen perusteella luonnokseen tehtiin vielä muutoksia, ja valmis standardi julkaistiin heinäkuussa 2009. (IASB 2012)

Kansainvälisten standardien käyttöönotolla on esitetty olevan huomattavia etuja. Yhdenmukaisemman ja korkeatasoisemman informaation myötä yritysten keskinäinen vertailu helpottuu, ja pääomien kohdentuminen ja hinnoittelu tehostuu. Laadukkaammat standardit lisäävät sijoittajien luottamusta rahoitusmarkkinoiden toimintaan, ja teorian mukaan pääoman hinnan pitäisi laskea. Lisäksi globaalien tilinpäätösstandardien käytön on esitetty edistävän tilintarkastuksen laadun yhdenmukaistumista ja helpottavan alan opetusta. (IASB 2009: BC36) Toisaalta taas pk-IFRS:ää on syytetty raskaaksi ja monimutkaiseksi, ja epäilty sen vain kasvattavan yritysten hallinnollista taakkaa (Euroopan komissio 2010, 10). Lisäksi ei ole aukottomasti todistettu, että tiettyjen standardien käyttöönotto automaattisesti vaikuttaisi tilinpäätösinformaation

laatuun ja sitä kautta pääomien kohdistamiseen tai hinnoitteluun, etenkin alueilla, joissa laskentatoimen sääntely on ollut heikkoa. Esimerkiksi Kreikassa, jossa julkisen tilinpäätösinformaation taso on perinteisesti ollut heikkoa, IFRS:n käyttöönoton myötä tapahtuneet parannukset tilinpäätöstietojen tasoon jäivät pieniksi (Karampinis & Hevas, 2009, 304).

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimusongelmat

Tämän tutkimuksen tavoitteena on muodostaa käsitys pk-IFRS:n hyödyllisyydestä yrityksille Euroopan unionin alueella IASB:n vastaanottamia kommenttikirjeitä empirisenä aineistona käyttäen. Julkisen kaupankäynnin kohteena olevat yritykset laativat tilinpäätöksensä IFRS-standardien mukaisina, mutta suurin osa listaamattomien yritysten tilinpäätösinformaatiosta laaditaan kansallisten säännösten mukaisina, eikä kansainvälisesti vertailukelpoista materiaalia ole saatavilla. Vastauksena ongelmaan on tarjottu IASB:n pk-yrityksille varta vasten suunniteltua standardia. Monissa valtioissa uusi standardi on jo otettu käyttöön, useissa käyttöönottoa vasta harkitaan.

Erytisesti Euroopan unionin alueella pk-IFRS on ajankohtainen aihe meneillään olevan tilinpäätösdirektiivin uudistamisprojektin vuoksi. Pk-IFRS:n ottaminen osaksi uutta tilinpäätösdirektiiviä on ollut komission harkinnassa, ja vaikka tällä hetkellä näyttää siltä, ettei kyseinen standardi ainakaan vielä tule Euroopan unionin alueella pakollisesti sovellettavaksi, tilinpäätösuudistus on yhä kesken, eikä lopullisia päätöksiä ole vielä tehty.

Kommenttikirjeitä tarkastelemalla pyritään selvittämään, koetaanko pk-IFRS tarpeelliseksi pk-yritysten ja niiden sidosryhmien keskuudessa. Seuraavien tutkimusongelmien tarkoituksena on auttaa konkretisoimaan tutkimuksen tavoitteita tiivistämällä ne kysymyksiksi, joihin tutkimuksessa etsitään vastauksia.

Tutkimuksen pääongelma on muotoiltu yksinkertaiseksi:

- Onko pk-yrityksillä tarvetta kansainvälisten standardien mukaiselle tilinpäätösraportoinnille, ja soveltuuko pk-IFRS niiden käyttöön?

Pääongelmaa lähestytään seuraavien alaongelmien kautta:

- Mitkä ovat pk-yritysten tilinpäätösraportoinnin tavoitteet ja ketkä ovat raporttien pääasiallisia käyttäjiä?
- Mitkä ovat pk-IFRS:n hyviä ja huonoja puolia?

Selvittämällä, ketkä käyttävät pk-yritysten tilinpäätösraportteja ja mihin tarkoitukseen, päästään lähemmäs selvyyttä siitä, mitä tarpeita pienillä ja keskisuurilla yrityksillä tilinpäätösinformaation suhteen on. Käyttäjryhmien selvittäminen on tarpeellista, jotta päästäisiin yksilöimään, mitkä ovat heille merkityksellisiä seikkoja tilinpäätösraportoinnissa. Tätä kautta lähdetään selvittämään myös mahdollisia hyötyjä ja haittoja, joita pk-IFRS voi tuoda mukanaan.

1.3 Rajaukset

Koska tutkimus käsittelee pörssissä noteeraamattomille pk-yrityksille tehtyä tilinpäätösstandardia, on melko luonnollista, että julkisen kaupankäynnin kohteena olevat ja/tai suuret yritykset on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle. Maantieteelliseksi alueeksi on rajattu Eurooppa. Maailmanlaajuinen tarkastelu ei tämän tutkimuksen suunnitellun laajuuden huomioon ottaen ole mahdollista. Euroopan talousalue muodostaa tutkimusta ajatellen järkevän kokonaisuuden, joka on myös suhteellisen homogeeninen, mm. Euroopan unionin tilinpäätösharmonisoinnin ansiosta. Esimerkiksi Afrikassa tai Aasiassa kulttuuri, lainsäädäntö, talouselämä ja muut olosuhteet voivat erota suuresti Euroopan vastaavista. Kehittyvien tai säänneltyjen talouksien erityispiirteiden huomiointi laajentaisi tutkimusta liikaa, minkä vuoksi raja on päätetty tehdä Euroopan unionin jäsenvaltioihin.

Myös tutkimuksen empiirisenä aineistona käytetyt kommenttikirjeet asettavat omat rajoituksensa työlle. Koska kaikkia kirjeitä ei voida ottaa mukaan tutkimukseen, on osa jätettävä ulkopuolelle. Tässäkin kohtaa Euroopan unionin alue toimii luonnollisena rajauksena. Aineistoon on siis valittu vain kirjeitä, joiden lähettäjän kotipaikka on jokin Euroopan unionin jäsenmaista. Kirjeiden lähettäjät edustivat useita pk-yritysten sidosryhmiä. Myös muutama yritys, sekä useat yrityksiä ja yrittäjiä edustavat ryhmitymät olivat lähettäneet kommenttikirjeen. Tässä työssä tarkastellaan tilintarkastajien, pankkien, sijoittajien ja luotonantajien, sekä yritysten ja niitä edustavien ryhmittymien laatimia kommentteja. Tilintarkastajat valittiin edustamaan laskenta-ammattilaisten

näkemyksiä. Pankit ja sijoittajat taas valikoituivat mukaan, koska ne edustavat yhtä tärkeimmistä tilinpäätösten käyttäjäryhmistä. Yritysten ja niitä edustavien järjestöjen voidaan katsoa edustavan tilinpäätöksen laatimisesta vastaavia tahoja.

Tilinpäätöksen teknistä toteuttamista koskevat kommentit on enimmäkseen rajattu tämän työn ulkopuolelle. Tämä siksi, koska tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella, hyötyvätkö pk-yritykset omasta kansainvälisestä tilinpäätösstandardista. Tähän kysymykseen teknisiä yksityiskohtia käsittelevien kommenttien ei voida olettaa antavan vastausta. Lisäksi standardiluonnokseen perustuvat parannusehdotukset ovat tämän tutkimuksen kannalta ”vanhentunutta tietoa”, koska varsinainen standardi on jo ilmestynyt. Pk-IFRS-standardin sisältöä työssä ei juurikaan käsitellä, koska tavoitteena ei ole perehtyä standardin teknisiin yksityiskohtiin. Samasta syystä eroavaisuuksia täyteen IFRS:ään, EU:n tilinpäätösdirektiiveihin, tai myöskään Suomen kirjanpitolakiin ei otettu mukaan tarkastelun kohteeksi.

1.4 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Tutkimus on luonteeltaan deskriptiivinen eli kuvaileva ja selittävä. Aiheesta pyritään tuottamaan mahdollisimman yksityiskohtaista tietoa, tavoitteena ilmiön kuvailu (Hirsjärvi et al. 2009, 134-135). Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti, unohtamatta ajatusta todellisuuden moninaisuudesta (Hirsjärvi et al. 2009, 161). Juuri tämä on tutkimuksen tavoitteena, eli vaikka päänäkökulmana onkin tutkia uuden tilinpäätösstandardin tarpeellisuutta pk-yrityksille, työssä myös kartoitetaan ilmiötä yleisemmin kokonaiskuvan muodostamiseksi ennen syvällisempää paneutumista empiiriseen aineistoon. Jotta ilmiön hyötyjä ja haittoja voitaisiin punnita, on siihen ensin tutustuttava.

Teoriaosuuden aineistona käytetään aikaisempaa kirjallisuutta sekä aiheesta tehtyjä tutkimuksia, joiden avulla pyritään monipuolisesti kartoittamaan sekä nykytilaa että tulevaisuuden mahdollisuuksia. Aiheen käsittelyssä käytetään induktiivista analyysia, eli toisin sanoen tutkimuksen tavoitteena ei ole teorian tai hypoteesien testaaminen vaan aineiston tutkiminen monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti. Teorian rakentaminen lähtee aineistosta, eli siis tässä tapauksessa aiemmasta kirjallisuudesta ja empiirisestä aineistosta.

Empiirisen osan aineistona ovat pk-IFRS:n luonnosvaiheessa vastaanotetut kommenttikirjeet. Kommenttikirjeiden analysoinnissa menetelmänä käytettiin aluksi kvantifiointia. Aineistosta lasketaan tutkimuksen kannalta oleellisiin teemoihin liittyvien elementtien määrä, ja tulokset tiivistetään erilaisiksi taulukoiksi ja matriiseiksi, tavoitteena estää analyysin jääminen vain tuntumaksi tai olettamuksiksi (Saaranen-Kauppinen & Puusniikka 2006). Rinnakkaisena analyysimenetelmänä käytetään tyypittelyä, jossa havaintoja ryhmitellään samankaltaisuuksia etsimällä tyypeiksi eli selkeiksi ryhmiksi samankaltaisia tarinoita (Eskola & Suoranta 2008, 181).

1.5 Työn rakenne

Työn toisessa osassa käsitellään uuden pk-IFRS:n taustaa ja sisältöä. Aluksi käsitellään yleisesti kansainvälisen tilinpäätösraportoinnin historiaa, josta sitten siirrytään pk-IFRS:ään. Pk-IFRS:n käsittely aloitetaan selvittämällä ensin tarvetta pk-yritysten kansainväliselle tilinpäätösstandardoinnille, sitten standardin kehityshistoriaa, kolmantena tilinpäätösraportoinnin tarpeita ja käyttäjiä pk-yrityksissä, sekä lopuksi vielä lyhyesti pk-IFRS:n sisältöä. Kolmannessa luvussa on selvitetty pk-IFRS:n hyötyjä ja haittoja. Neljäs, empiirinen osa selvittää pk-yritysten tarpeita koskien tilinpäätösinformaatiota. Kommenttikirjeitä apuna käyttäen on pyritty muodostamaan selkeä kuva siitä, onko pk-yrityksillä tarvetta omalle kansainväliselle tilinpäätösstandardille ja millaisia hyötyjä ja haittoja standardin käyttöönotosta voi aiheutua.

2 Kansainvälinen tilinpäätösstandardointi

2.1 Historia ja nykytila

Toisen maailmansodan jälkeen kaikilla valtioilla oli omat tilinpäätöskäytäntönsä, jotka erosivat toisistaan huomattavasti. Erityisen suuri ero oli angloamerikkalaisen (esim. USA, Kanada, Iso-Britannia) ja mannereurooppalaisen (Ranska, Japani) tilinpäätöskäsityksen välillä. Mannereurooppalainen käytäntö oli vahvasti linkittynyt tuloverotukseen, ja yksi raportoinnin päätarkoituksista oli voitonjakokelpoisten varojen määrittäminen. Tuloksen järjestely erilaisten varausten avulla oli yleistä. Angloamerikkalaisissa maissa oli kehittyneemmät pääomamarkkinat, ja oman pääoman ehtoisen rahoituksen käyttö oli yleisempää. Useimmissa kehitysmaissa tilinpäätösraportointi oli minimaalista, ja entisiltä siirtomaaisänniltä kuten Ranskalta ja Iso-Britanniasta peritty sääntely oli lähes olematonta. Tiivistettynä, maailmanlaajuiset tilinpäätöskäytännöt olivat hyvin erilaisia ja järkevän vertailun suorittaminen erittäin vaikeaa. (Zeff 2012, 808)

1950-luvulla kansainvälisen kaupan ja sijoitusten kasvu oli nopeaa, samoin 1960-luvulla. Kansainvälisten tilinpäätösstandardien kehittäminen alkoi kuitenkin vasta 1970-luvulla, jolloin perustettiin International Accounting Standards Committee (IASB) edistämään tilinpäätösstandardien kansainvälistä harmonisointia ja vähentämään eroavaisuuksia laskentatoimen käytännöissä eri maiden välillä. Vuonna 1973 ”laskentateollisuuden” etujärjestöksi perustettu IASC oli kuitenkin monessa suhteessa hieman ongelmallinen. Sen laatimat standardit olivat hyvin teknisluontoisia, mutta kuitenkin vailla todellista viitekehystä, jollaiseksi IAS:n yleiset perusteet olivat liian heikkoja ja hajanaisia. (Mähönen, 2005, 105-106)

1970- ja 1980-luvuilla IASC kohtasi haasteita. YK (Yhdistyneet kansakunnat) ja OECD (the Organisation for Economic Co-operation and Development) alkoivat kiinnostua monikansallisten yritysten taloudellisesta raportoinnista ja kyseenalaistaa IASC:n etusijan kansainvälisten tilinpäätösstandardien asettamisessa. Molempien mielestä IASC:lta puuttui laillinen oikeutus standardien antamiseen, ja laskentamattilaisten järjestönä sitä epäiltiin kapea-alaisesta oman edun tavoittelusta. Myös

laaditut standardit saivat osakseen kritiikkiä liiasta väljyydestä, ja useimmat valtiot suhtautuivat nihkeästi niiden käyttämiseen. (Zeff 2012, 813-814)

Käännös tapahtui kun IOSCO (The International Organisation of Securities Commissions) vuonna 1987 aloitti yhteistyön IASC:n kanssa. Tarkoituksena oli, että IASC uudistaisi standardinsa vastaamaan IOSCO:n vaatimuksia, jolloin IOSCO voisi hyväksyä niiden käytön sääntelynsä alaisessa raportoinnissa. Vuonna 2000 IOSCO lopulta hyväksyi IASC:n standardit käytettäväksi monikansallisten yhtiöiden rajat ylittävissä listautumistilanteissa ja arvopaperien tarjoamisessa. (Haaramo et al. 2010, 4; Zeff 2012, 815;823)

Samoihin aikoihin, vuonna 2001, toteutettiin IASC:ssa laajamittainen organisaatiouudistus, jonka tarkoituksena oli lisätä riippumattomuutta ja avoimuutta standardien kehittämisessä (Zeff 2012, 819-820). Standardien asettamisvalta annettiin uudelle, taustaorganisaatiostaan riippumattomalle International Accounting Standards Boardille (IASB), jolla nykyisinkin on IASC-organisaatiossa yksinomainen valta laatia ja julkais-ta kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja. Uusi tulkintakomitea IFRS Interpretations Committee (aiemmin IFRIC) perustettiin tulkitsemaan kansainvälisten tilinpäätös-standardien soveltamista yleisten periaatteiden valossa, sekä antamaan ohjeita kysymyksissä, joita varsinaisissa standarditeksteissä ei käsitellä. (Haaramo et al 2010, 4-5; Mähönen 2005, 106) IASB:tä ja IFRS Interpretations Committeea valvoo ja rahoittaa, sekä jäsenet molempiin nimittää IFRS Foundation. IASB:n strategisena neuvonantajana toimii IFRS Advisory Council, jonka jäsenten nimeämisvalta kuuluu samoin IFRS Foundationille. (IFRS Foundation & IASB, 2012.)

Kesäkuussa 2000 Euroopan komissio julkaisi uuden monille yllätyksellisen ehdotuksen, jonka mukaan listatut yritykset EU:n alueella alkaisivat noudattaa IAS-standardeja konsernitilinpäätöksissään vuodesta 2005 alkaen. Ehdotus hyväksyttiin, ja vuonna 2005 yhteensä 6700 pörssiyritystä EU:n viidessätoista jäsenmaassa siirtyi noudattamaan IASB:n standardeja. (Zeff 823-824) EU-maat ovat myös voineet oman harkintansa mukaan sallia IFRS-standardien soveltamisen myös muissa kuin julkisen kaupankäynnin kohteena olevien yritysten konsernitilinpäätöksissä, tai jopa vaatia sitä. Suomessa mikä tahansa yritys saa laatia tilinpäätöksensä IFRS:n mukaan, jos

yriyksellä on käytössään auktorisoitu tilintarkastaja. (Haaramo et al. 2010, 17-18; Mähönen 2005, 155)

2.2 Pk-IFRS

2.2.1 Pk-yriytykset Euroopassa

Pk-yritys on lyhenne sanoista pieni ja keskisuuri yritys. Pk-yriytykset voidaan jakaa mikroyrityksiin, pieniin yrityksiin ja keskisuuriin yrityksiin. Rajat, joiden mukaan yritykset jaetaan näihin ryhmiin, vaihtelevat maittain. Euroopan komission suosituksen (2003/361/EY), jota myös Suomessa noudatetaan, mukaan pk-yriytykseksi luokitellaan yritykset, joissa työskentelee alle 250 henkilöä, ja joilla joko liikevaihto on alle 50 miljoonaa euroa, tai taseen loppusumma alle 43 miljoonaa euroa. Pk-yriytykset voidaan määritelmän mukaan jakaa kolmeen eri kategoriaan: mikroyritykset, pienet yritykset ja keskikokoiset yritykset. Pienessä yrityksessä työntekijöitä on vähemmän kuin 50, ja joko liikevaihdon tai taseen loppusumman on oltava alle 10 miljoonaa euroa. Mikroyritys puolestaan on alle 20 henkilöä työllistävä yritys, jonka taseen loppusumma tai liikevaihto alittaa 2 miljoonaa euroa. (Euroopan komissio 2003) Pk-yriytykset siis muodostavat ryhmän, jota tuskin voidaan kutsua homogeeniseksi. Siihen lukeutuvat niin paikallisesti toimivat yhdenmiehen yritykset kuin 200 henkilöä työllistävät keskisuuret yhtiöt. IASB:n määritelmä pk-yriytyksille perustuu hieman eri kriteereihin, joita käsitellään myöhemmin samassa yhteydessä kuin pk-IFRS-standardia.

Pk-yriytykset ovat taloudellisesti hyvin merkittävä yritysryhmä, ja niiden voidaan jopa sanoa muodostavan Euroopan talouden selkärangan. Yhteensä 20,7 miljoonaa pk-yriytystä muodostavat yli 98 prosenttia kaikista Euroopan yrityksistä. Näistä 92 prosenttia ovat alle kymmenen työntekijän yrityksiä. Vuonna 2012 pk-yriytysten arvioitu osuus kaikista työpaikoista on 67 prosenttia ja bruttoarvonlisäyksestä 58 prosenttia. (Euroopan komissio 2012, 9)

Vaikka tarvetta pk-yriytysten kansainvälisille tilinpäätösstandardeille on perusteltu kansainvälisen toiminnan lisääntymisellä, suurin osa eurooppalaisista pk-yriytyksistä toimii paikallisesti eikä harjoita minkäänlaista kansainvälistä toimintaa. Vientitoiminta

on ollut viime vuosina selvästi kasvussa, mutta siltikin vain kahdeksalla prosentilla kaikista EU:n alueella toimivista pk-yrityksistä oli vuonna 2007 ollut liikevaihtoa viennistä (Euroopan komissio 2007, 5; 2011, 6). Suurilla yrityksillä vastaava luku oli paljon suurempi, ja karkeasti voidaankin yleistää, että mitä suurempi yritys, sitä todennäköisemmin se harjoittaa vientikauppaa (Euroopan komissio 2007, 5). Myös Eierle ja Haller (2009, 226) havaitsivat tutkimuksessaan, että suuremmat yritykset harjoittavat pieniä useammin rajat ylittävää toimintaa. Euroopan komission mukaan (2007, 17-18) vain viidellä prosentilla EU:n pk-yrityksistä oli vuonna 2007 tytäryhtiöitä tai yhteisyrityksiä ulkomailla. Näiden lukujen perusteella voidaan perustellusti sanoa, että suurin osa pk-yrityksistä EU:n alueella toimii paikallisesti, eivätkä siten todennäköisesti ole kovin kiinnostuneita kansainvälisestä tilinpäätösraportoinnista.

2.2.2 Pk-IFRS:n historia

Vaikka IFRS-standardien noudattaminen on monissa EU-maissa periaatteessa ollut mahdollista myös pk-yrityksille jo useita vuosia, käytännössä harvat ovat tähän mahdollisuuteen tarttuneet. Syynä tähän on ollut lähinnä standardin monimutkaisuus ja siihen sisältyvät laajat tiedonantovelvoitteet, joita on pidetty lähes ylivoimaisina pk-yrityksille (Larson & Street 2004, 115). Pienten yritysten IFRS -osaaminen on yleensä vähäisempää kuin suurten, vaikka toki myös pienten yritysten on mahdollista hankkia sellaista käyttöön (Eierle & Haller 2009, 226). Kevyemmän kansallisten säännösten mukaisen tilinpäätöksen laatiminen on kuitenkin pysynyt houkuttelevampana vaihtoehtona erityisesti kustannussyistä. Pk-yrityksille tulisi suhteettoman kalliiksi laatia IFRS-normien mukainen tilinpäätös, tai teettää sellainen. Erityisesti pienyrityksillä on muutenkin tapana ulkoistaa taloushallinnon lakisääteiset tehtävät tilitoimistoille, koska yrityksillä itsellään ei useinkaan ole riittävää asiantuntemusta tai resursseja niiden hoitamiseen (Järvenpää & Länsiluoto, 2008, 30).

Kansainvälisen tilinpäätösraportoinnin ongelmat pk-yritysten tilinpäätösraportoinnissa tiedostettiin ja niihin alettiin etsiä ratkaisua jo 2000-luvun alussa. Ajatus pk-yritysten omasta tilinpäätösstandardista periytyi jo aiemman IASC:n ajoilta. Asiaa alettiin harkita IASB:ssä jo vuonna 2003. Seuraavana vuonna aiheesta julkaistiin jo keskustelupaperi, joka käsitteli alustavia näkemyksiä aiheesta. Näin hanke lähti rullaamaan eteenpäin. Huhtikuussa 2005 IASB:n henkilökunnalle tehdyssä kyselyssä selvitettiin,

millaisia muutoksia kirjaamisessa ja arvostamisessa pk-yrityksille tarvittaisiin verrattuna täyteen IFRS:ään. Saman vuoden lokakuussa samasta aiheesta järjestettiin myös julkisia keskusteluja.

Vuoden 2006 aikana IASB:n henkilökunta julkaisi alustavia versioita standardiluonnoksesta. Lopullinen versio, johon yleisöltä pyydettiin kommentteja, julkaistiin helmikuussa 2007. Kommentteja, joita tässä tutkimuksessa käytetään aineistona, vastaanotettiin yhteensä 162 kappaletta. Vuonna 2007 IASB julkaisi myös henkilökunnan laatiman yleiskatsauksen standardiluonnoksesta, sekä suoritti luonnoksen kenttätestauksen, johon osallistui 116 pientä yritystä 20 eri maasta. Vuoden 2008 aikana selvitettiin, millaisia muutoksia luonnokseen tulisi kommenttikirjeiden ja kenttätestauksen perusteella tehdä, ja aiheeseen perehtynyt työryhmä laati suosituksen mahdollisista muutoksista. Vuosina 2008-2009 IASB kokoontui yhteensä 13 kertaa harkitsemaan luonnokseen tehtäviä muutoksia. Vuonna 2009 standardin nimestä ja sisällöstä päästään yksimielisyyteen (vain yksi kolmestatoista jäsenestä äänestää vastaan), ja valmis standardi julkaistaan. (IASB 2012a)

Maailmanlaajuisesti yli 80 valtiota on jo ehtinyt ottaa uuden standardin käyttöönsä tai ilmoittanut suunnitelmista tehdä niin. Euroopan komission jäsenvaltioista 19 oli standardin käyttöönoton puolesta ja kuusi jäsenvaltiota puolestaan vastusti sitä. Euroopan unionin meneillään olevassa tilinpäätösdirektiivien uudistamisprojektissa pk-IFRS-standardin ottaminen osaksi uutta direktiiviä ei tällä hetkellä näytä todennäköiseltä (Euroopan komissio 2011, 27). Euroopan maista standardin ovat ottaneet käyttöön Bosnia, Viro ja Makedonia, samoin Sveitsissä standardin käyttö on mahdollista. EU:n jäsenvaltioista Irlanti ja Iso-Britannia ovat ilmoittaneet tutkivansa standardin käyttöönottoa. (Pacter 2012, 1)

2.2.3 Tilinpäätösraportoinnin tavoitteet pk-yrityksissä ja raporttien pääkohde-ryhmä

Koska pk-yrityksiin luetaan kovin heterogeeninen joukko toimijoita, ei niiden tilinpäätösinformaation käyttäjien määrittely ole aivan yksiselitteinen asia. IASB (2009c, BC:44) määrittelee tilinpäätöksen tavoitteeksi tarjota sellaista informaatiota yrityksen

taloudellisesta asemasta, suorituskyvystä ja muutoksista taloudellisessa asemassa, joka on hyödyllistä taloudellisessa päätöksenteossa laajalle käyttäjäjoukolle.

Pk-yritysten tärkeimpiä sidosryhmiä ovat osakkeenomistajat, joista enemmistöä edustavat osakkeenomistaja-johtajat, pankit ja muut lainanantajat, viranomaiset, sekä johtajat (osakkeenomistajista erilliset) (Deacony et al. 2009, 46). Vasekin (2011, 115) mukaan tilinpäätöksen käyttäjiä ovat omistajat, jotka eivät ole mukana johtamisessa ja liiketoiminnassa, velkojat (nykyiset ja tulevat), sekä luottoluokituslaitokset. Eierlen ja Hallerin (2009, 225-226) mukaan erityisesti suurimmilla pk-yrityksillä on usein myös ulkoisia osakkeenomistajia, joille tilinpäätös todennäköisesti edustaa tärkeää tietolähdettä. Useimmiten pienissä osakkeenomistajavetoisissa yrityksissä tilinpäätöksellä ei kuitenkaan ole samanlaista merkitystä kuin suuryrityksissä, koska osakemarkkinanäkökulma yleensä on pk-yrityksien liiketoiminnalle kokonaan vieras. Pörssiyrityksille tilinpäätös on tärkeä tiedonjakamisen väline, kun taas pienille yrityksille usein mieluisampi on mahdollisimman vähälukuinen lukijajoukko, jotta niiden liikesalaisuudet eivät pääsisi leviämään. (Leppiniemi 2001,11-12)

IASB:n (2009, BC45) mukaan pk-yritysten tilinpäätösten käyttäjäryhmien informaatio-tarpeiden erityispiirteitä ovat kiinnostuksen kohdentuminen lyhyen aikavälin rahavirtoihin, likviditeettiin, taseen vahvuuteen ja korkokulujen osuuteen verotettavasta tuloksesta (interest coverage). Pitkän tähtäimen päätöksenteossa tarvittavat tiedot, kuten pitkän aikavälin rahavirrat, eivät sen sijaan kerää yhtä suurta kiinnostusta. Myös Vasekin (2011, 115) mukaan lyhyen aikavälin kassavirrat, likviditeetti ja maksukyky ovat pk-yrityksen tilinpäätösten käyttäjien ensisijaisia kiinnostuksen kohteita.

Vertailukelpoisuutta tilinpäätöksien kesken tarvitaan, koska monien rahoitusinstituutioiden toiminta on kansainvälistä ja ne lainoittavat ulkomaalaisia yhtiöitä. Kansainvälistä kauppaa käyvät myyjät ja ostajat haluavat yleensä arvioida ulkomaisen kauppakumppaninsa taloudellista tilannetta ennen liiketoimiin ryhtymistä, mm. maksuehtoihin liittyvien riskien hallitsemiseksi. Kansainvälisten luottoluokittajien tavoitteena on yhdenmukaisuuden noudattaminen eri valtioissa tehtävien luottoluokitusten välillä. Myös mahdollisille ulkomaalaisille, yrityksen ulkopuolisille sijoittajille kansainväliset tilinpäätösstandardit ja niiden mukanaan tuoma vertailukelpoisuus voivat tuoda hel-

potuksia, jos heidän ei niiden ansiosta enää tarvitse perehtyä erilaisiin ulkomaisiin tilinpäätöskäytäntöihin. (IASB 2009, BC37)

Vertailtavuuden suhteen nimenomaan vertailtavuutta pk-yritysten kesken pidetään oleellisena, ei niinkään vertailtavuutta suurten yritysten kanssa (Deacony et al. 2009, 43). Tilinpäätösten kansainväliselle vertailtavuudelle suurin osa pk-yrityksistä näkee vain vähän tai ei lainkaan tarvetta. Eierle ja Haller (2009, 226) esittävät tutkimuksensa, että tähän voisi kenties olla syynä se, etteivät pk-yritykset miellä kansainvälisiä toimittajia ja asiakkaitaan olennaisiksi tilinpäätöksensä käyttäjiksi.

2.2.4 Pk-IFRS:n sisältö

Julkaistu standardi on itsenäinen, alkuperäisestä IFRS:stä riippumaton kansainvälinen tilinpäätösstandardi. Standardiluonnoksen sisältämät viittaukset varsinaiseen IFRS:n poistettiin varsinaisesta pk-IFRS:stä yhtä lukuun ottamatta. Rahoitusinstrumenttien kohdalla on mahdollista päättää, haluaako yritys noudattaa pk-IFRS:n mukaisia sääntöjä vai IAS 39 mukaisia mukaisia arvostamis- ja jaksotussääntöjä ja pk-IFRS:n liitetietovaatimuksia (Haaramo 2010, 336). Se on suunniteltu vastaamaan pk-yritysten tilinpäätösraportoinnin tarpeisiin. Standardissa pk-yritys on määritelty käyttämättä lainkaan määrällisiä kriteereitä. Määritelmän mukaan pienillä ja keskikokoisilla yhteisöillä:

- (a) ei ole julkista vastuuvollisuutta ja
- (b) ne julkaisevat yleiskäyttöisen tilinpäätöksen ulkopuolisille käyttäjille, kuten esimerkiksi omistajat, jotka eivät osallistu yrityksen hallintoon, olemassaolevat ja mahdolliset velkojat, sekä luottoluokituslaitokset.

Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien yhtiöiden lisäksi pankit, luottolaitokset, vakuutusyhtiöt ja muut vastaavat yhteisöt, joiden liiketoimintaan kuuluu laaja-alaisesti ja luottamuksellisesti eri tahojen pääomien hallussapito, on rajattu standardin soveltamisalan ulkopuolelle. Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien yhteisöjen tytäryritykset, joiden arvopaperit eivät ole julkisen kaupankäynnin kohteena, sisältyvät standardin soveltamisalaan, ja voivat siten laatia tilinpäätöksensä pk-IFRS:n mukaan. (IASB 2009, 10)

Jättämällä pk-yrityksen määritelmä väljäksi on kaikille pk-IFRS:n käyttöön ottaville valtioille annettu mahdollisuus tehdä omia määritelmiä standardia soveltaville yhteisöille. Bertonin ja De Rosan (2010, 9) mukaan tämä on perusteltua, koska yritys, joka jossakin maassa luokitellaan suureksi, voi toisaalla olla keskikokoinen tai jopa pieni. Esimerkiksi liikevaihtoon, henkilöstön lukumäärään tai taseen loppusummaan liittyvillä rajoituksilla käyttäjäjoukkoa voidaan rajata kunkin käyttäjämään omassa lainsäädännössä (Räty 2009, 28).

Pk-IFRS:n peruseriaatteet ovat pitkälti samat kuin varsinaisissa IFRS-standardeissa. Vaihtoehtoisia menettelytapoja on kuitenkin vähennetty, monimutkaisia laskentasääntöjä yksinkertaistettu, sekä pk-yrityksille vähemmän relevantteja aiheita karsittu kokonaan pois (Jermakowicz & Epstein 2010, 74). Esimerkiksi osakekohtaista tulosta, osavuosisikatsauksia ja segmenttiraportointia koskevaa sääntelyä ei otettu mukaan. Myös valinnanvapautta omaisuuden arvostamisessa on rajoitettu: kiinteistöjen ja aineellisen sekä aineettoman käyttöomaisuuden uudelleenarvostaminen ei ole sallittua. Julkistamisvelvoitetta on kevennetty huomattavasti, ja standardin kirjoittamisessa on pyritty mahdollisimman selkeään ja helposti käännettävään ilmaisuun. (IASB 2012b)

Koska pk-IFRS pohjautuu varsinaiseen IFRS-normistoon, ovat molempien yleiset rakennekehikot samankaltaisia keskenään. Standardi sisältää myös taulukon, jossa on tarkemmin esitetty pk-IFRS:n lukujen ”periytyminen” niitä vastaavista IFRS-standardeista. (IFRS for SMEs 2009, 229) 230:n sivun mittainen standardisto on jaoteltu 35 eri aihealueeseen, jotka käsittelevät standardin soveltamisalaa, käsitteitä sekä yleisiä periaatteita, tilinpäätöksen esittämistä ja tilinpäätöksen eri asiakirjojen sisältöä ja rakennetta, kirjaus-, arvostus- ja jaksotusmenetelmiä sekä liitetietovaatimuksia. Lisäksi mukaan on otettu ohjeistusta pk-IFRS -standardiin siirtymistä varten ja ensimmäisellä soveltamiskerralla noudatettavia erityissääntöjä. (IFRS for SMEs 2009) Jatkossa muutoksia standardiin voidaan tehdä korkeintaan kolmen vuoden välein. Tämän on tarkoitus osaltaan keventää standardin käyttäjiin kohdistuvaa taakkaa. (IASB 2012b)

3 Standardoinnin vaikutukset pk-yrityksiin

3.1 Standardista koituvat hyödyt pk-yrityksille

Pk-IFRS:ää on projektin alusta lähtien perusteltu erityisesti vertailukelpoisuuden lisääntymisellä. IASB:n mukaan tilinpäätöksen kansainvälinen vertailtavuus on pk-yrityksille tärkeää ensinnäkin siksi, että rahoituslaitokset operoivat nykyisin kansainvälisessä toimintaympäristössä, eli lainoja myönnetään usein myös ulkomaille. Lainapäätöstä tehdessä yritysten tilinpäätökset ovat pankeille tärkeä informaationlähde. Toisekseen kauppiat haluavat arvioida ostajien taloudellista asemaa ennen kuin myyvät tavaroita tai palveluita luotolla. Monilla pk-yrityksillä on ulkomaalaisia tavarantoimittajia, joiden tilinpäätöksiä ne käyttävät arvioidessaan mahdollisuuksia kannattavalle liikesuhteelle. (IASB 2009, 16)

Myös Strouhal et al. (2010, 61) toteavat, että kansainvälisesti ymmärrettävä ja vertailukelpoinen taloudellinen informaatio on omiaan parantamaan yrityksen suhteita asiakkaisiin, toimittajiin, sijoittajiin ja pankkeihin. Kansainväliset standardit voivat auttaa rakentamaan luottamusta liikekumppaneiden kesken, mikä puolestaan auttaa yrityksiä rahoituksen turvaamisessa, alentaa pääomakustannuksia, ja helpottaa uusien liikekumppanuuksien kehittämistä.

Luottoluokituslaitokset pyrkivät kehittämään luokittelujaan kansainvälisesti yhtäläisiksi. Tässä tehtävässä vertailukelpoinen ja luotettava informaatio on keskeisessä asemassa. Myös pk-yrityksillä voi olla ulkopuolisia sijoittajia, jotka eivät osallistu yrityksen hallintoon. Kansainvälisesti toimivat pääomasijoitusyhtiöt rahoittavat usein juuri pk-sektorin yrityksiä. Kansainvälinen vertailtavuus on tällaisille sijoittajille erityisen tärkeää, kun sijoituskohteen sijainti on muualla kuin heidän kotivaltiossaan. Kansainvälistä tilinpäätösstandardeista eivät siis hyödy pelkästään julkisen kaupankäynnin kohteena olevat yritykset. (IASB 2009, 16)

Samankaltaisiin perusteluihin tilinpäätösten kansainväliselle vertailtavuudelle ovat päätyneet Bertoni ja De Rosa (2010, 9). Heidän mukaansa vertailukelpoisuus tilinpäätösten kesken on tärkeää myös pk-yrityksille, koska rahoituslaitokset antavat lainoja myös ulkomaisille yrityksille, ja usein pankit tekevät päätöksen lainanantamises-

ta lähinnä tilinpäätöstietoihin perustuen. Kansainvälistä kauppaa harjoittaville pk-IFRS antaa hyvän työkalun arvioida mahdollisten kauppakumppanuuksien kannattavuutta ja riskejä. Myös kansainvälisiä, yrityksen ulkopuolisia sijoittajia pidetään potentiaalisina pk-IFRS:stä hyötyjinä, vaikka toisaalta todetaan myös, että hyvin harvalla pk-yrityksellä tällaisia sijoittajia on.

Koska pk-IFRS:n voidaan sanoa olevan läheistä sukua täydelle IFRS-normistolle, lisääntyisi pk-IFRS:n käyttöönoton myötä vertailukelpoisuus paitsi pk-yritysten kesken, myös julkisesti pk-yritysten ja julkisen kaupankäynnin kohteena olevien, täyttä IFRS:ää noudattavien yritysten kesken (Bohusova & Svoboda 2010, 240). Tämä luonnollisesti helpottaa siirtymistä täyteen IFRS:ään ja listautumista pörssiin (Bertoni & De Rosa, 2010, 9). Monikansallisille konserneille pk-IFRS toisi helpotusta ja säästöjä, kun useiden erilaisten kansallisten sääntöjen mukaan laadittuja tilinpäätöksiä ei enää tarvitsisi sovittaa yhteen konsernitilinpäätöstä varten. Tämä saattaisi mahdollisesti myös alentaa konsernien tilintarkastuksen hintaa. (Euroopan komissio 2010, 6)

Euroopan komissio suoritti vuosina 2009-2010 kyselytutkimuksen, jonka avulla karotettiin eri sidosryhmien suhtautumista pk-IFRS:ään. Tutkimuksen mukaan pk-IFRS:stä hyötyisivät eniten yritykset, joilla on tytäryhtiöitä eri maissa, yritykset, jotka etsivät kansainvälistä rahoitusta, sekä yritykset, jotka ovat listautuneet sääntelemättömille markkinoille, tai harkitsevat listautumista. Yhtenä mahdollisuutena nähtiin pk-IFRS:n käyttäminen konsernitilinpäätöksissä sellaisissa valtioissa, joissa yhteys tilinpäätös-, verotus- ja pääoman säilyttämistä koskevien sääntöjen välillä tekevät standardin käytöstä erillistilinpäätöksissä ongelmallista. (Euroopan komissio 2010, 2)

Laajamittainen pk-IFRS:n käyttöönotto hyödyttäisi tilinpäätöksen käyttäjiä, kun eri maissa laadittujen tilinpäätösten vertailu ja analysointi helpottuisi. Standardin käyttö helpottaisi myös rajat ylittävää kauppaa, ulkomaisia sulautumisia ja yritysostoja, sekä yritysten kansainvälistä kasvua. Maailmanlaajuinen laskentakoodi nähtiin olennaisena keinona ulkomaisten sijoittajien houkuttelussa, josta voisi seurata pääomakustannusten aleneminen ja laajentunut pääomapohja. (Euroopan komissio 2010, 2)

Yksi huomionarvoinen perustelu pk-IFRS:n hyödyllisyydelle on valtiolle koituvat kustannussäästöt. Vaikka uuden tilinpäätösstandardin käyttöönotto alussa aiheuttaa

väistämättä kustannuksia kun lainsäädäntöä joudutaan uudistamaan, jatkossa kansallisten standardien ylläpito voidaan lopettaa ja siten saavuttaa säästöjä. (Jermakowicz & Epstein 2010, 77)

3.2 Standardista koituvat haitat pk-yrityksille

Pk-IFRS on herättänyt runsaasti keskustelua ja erityisesti kritiikkiä jo projektin alkuvaiheista lähtien. Bertonin ja De Rosan (2010, 1) mukaan kahden, tai jopa kolmen standardin yhtäaikainen käyttö on omiaan johtamaan kustannuksien lisääntymiseen ja hämmennykseen tilinpäätöstietojen käyttäjien keskuudessa. Kustannusten lisääntyminen liittyy paitsi laajempiin ja yksityiskohtaisempiin raportointivaatimuksiin, myös siihen tosiasiaan, että useissa EU-maissa tilinpäätösraportointi ja verotus ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Lisäksi tilinpäätösinformaatiota käytetään voitonjakokelpoisten varojen määrittelyyn, sekä insolvenssitilanteissa. Pk-IFRS:n laajamittainen käyttöönotto johtaisi siis kaksinkertaiseen raportointivelvollisuuteen pk-yrityksille, joiden toiminnan tehokkuutta liian raskaaksi koettu hallinnollinen taakka Euroopan komission (2009, 7) mukaan haittaa jo nyt. Pk-IFRS:n mukaisen tilinpäätöksen laativat yritykset joutuisivat tekemään myös kansallisten säännösten mukaisen tilinpäätöksen verotusta varten.

Jotta kaksinkertaisen raportoinnin aiheuttamalta raskuudelta välttyttäisiin, tulisi verotukseen liittyvää lainsäädäntöä sopeuttaa IFRS-raportoinnin kanssa yhteensopivaksi, mikä voi monissa valtioissa muodostua kynnyskysymykseksi päätettäessä pk-IFRS:n käyttöönotosta. Vastustusta voi aiheuttaa myös päätösvaltan siirtyminen valtion ulkopuoliselle taholle. Kun IFRS-standardien käyttö aikanaan yleistyi, osa kansallisten standardien asettajista suhtautui negatiivisesti IFRS:n käyttöönottoon, koska sen myötä heidän päätösvaltansa laskentakäytäntöjen suhteen vähenisi huomattavasti tai jopa katoaisi kokonaan (Larson & Street 2004, 114).

Myös Nerudova (2007, 87-88) on tutkinut verotuksen ja taloudellisen raportoinnin suhdetta liittyen pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Yhteyttä tilinpäätösraportoinnin ja verotuksen välillä vastustavat perustelevat kantaansa sillä, että tilinpäätösraportoinnin tavoitteena on tarjota tietoa yrityksen ohjaukseen ja hallintaan, kun taas verotuksessa on kyse verojen määrittelystä ja keräämisestä. Nerudovan mielestä taloudelli-

sen ja verotukseen liittyvän raportoinnin ei siis pitäisi olla yksi ja sama, koska molemmilla on omat tavoitteensa. Yhteyttä verotuksen ja taloudellisen raportoinnin välillä puolestaan voidaan kuitenkin perustella kustannussäästöillä, joita koituu sekä verottajalle, että erityisesti veronalaiselle, kun verottajaa varten ei tarvitse laatia erillisiä raportteja. Verotuksen ja taloudellisen raportoinnin erottaminen toisistaan voi tietää hankaluuksia paitsi kirjanpitovelvollisille, myös veroviranomaisille. Esimerkiksi Yhdysvalloissa verotus ja tilinpäätösraportointi ovat kaksi toisistaan erillistä tapahtumaa, eikä tilinpäätöksessä esitetty voitollinen tulos välttämättä tarkoita, että verotuksen tulos olisi voitollinen. Järjestelmä on verovelvollisen näkökulmasta monimutkainen, ja verottajan näkökulmasta tehoton.

Koska pk-IFRS polveutuu varsinaisesta IFRS-standardista, perustuu se myös samaan viitekehukseen kuin IFRS. Tämä viitekehys puolestaan painottaa vahvasti ulkopuolisten pääomasijoittajien asemaa tilinpäätöksen pääkäyttäjinä. IASB uskoo, että erillistä viitekehystä pk-yrityksille ei tarvita, koska sijoittajien ja velkojien tarpeet täyttävä tilinpäätösinformaatio täyttää samalla myös muiden käyttäjäryhmien tarpeet. Ajatusta voidaan pitää hieman ongelmallisena listaamattomien ja erityisesti pk-yritysten näkökulmasta, sillä niillä harvoin on ulkopuolisia sijoittajia. Pk-yrityksillä tilinpäätöksistä kiinnostuneiden ryhmä on huomattavasti pienempi kuin julkisesti noteerautuilla yrityksillä. Keskittyminen ulkopuolisten sijoittajien tarpeisiin voi pk-yritysten kohdalla johtaa siihen, tilinpäätösten pääasialliset käyttäjät, kuten jo aikaisemmin mainitut veroviranomaiset, eivät enää hyödy raporteista. (Bertoni & De Rosa 2010, 7)

Esimerkiksi käyvän arvon soveltaminen voi vaikeuttaa tilinpäätöksen käyttäjien tavoitteiden toteutumista. Usein ajatellaan käypää arvoa soveltamalla saatavan todenmukaisempi kuva yrityksen varoista kuin käyttämällä arvostamisessa hankintamenoa. Hintana on kuitenkin vähentynyt todennettavuus, sillä käyvän arvon määrittäminen on monissa tapauksissa pulmallista, jos toimivia markkinoita arvostettaville hyödykkeille ei ole. Julkisissa yrityksissä vastaava ongelma ei ole yhtä suuri, koska niitä kontrolloidaan tiukemmin, esimerkiksi tilintarkastusten muodossa. Pk-yrityksillä tällaisia kontroleja on yleensä vähemmän, joten tilinpäätöksen laatijoiden subjektiivisille mielipiteille ja jopa luovalle kirjanpidolle voisi jäädä enemmän tilaa. (Bertoni & De Rosa 2010, 7)

Uusien tilinpäätösstandardien käyttöönotto on aina yritykselle haaste, erityisesti jos uudet standardit eroavat merkittävästi aiemmin käytetyistä. Siirtymävaiheessa paikallisilta viranomaisilta, johtajilta ja tilintarkastajilta vaaditaan riittäviä resursseja, koulutusta, omistautumista, kommunikaatiota ja valmistelua. Tilintarkastajille siirtyminen uusiin, entistä mutkikkaampiin standardeihin voi merkitä epävarmuuden ja riskien lisääntymistä, erityisesti jos asiakkaan valmistautuminen muutokseen ei ole ollut riittävää. Jos siirtymävaiheessa asiakkaan taseeseen ja tuloslaskelmaan on jouduttu tekemään paljon oikaisuja uusien standardien vuoksi, tilintarkastuksen kustannukset saattavat nousta, koska samalla kasvavat myös tilintarkastuksen riskit ja vaativuus. Todennäköisesti erilaiset koulutus- ja neuvontapalvelut tulevat olemaan yritykselle tilintarkastusta merkittävämpi kuluerä uuteen standardiin siirryttäessä. (Vieru & Schadewitz 2010, 7;37)

Myös Euroopan komission (2010, 6) suorittaman tutkimuksen mukaan pk-yrityksillä itsellään ei luultavasti ole riittävästi tietoa pk-IFRS:tä, joten ne joutuisivat ostamaan ammattilaispalveluita, jos standardi otettaisiin käyttöön. Pelkona oli myös, että monimutkaisempien standardien ja lisääntyneen raportointivelvollisuuden myötä tilinpäätöksen laatimisesta ja tilintarkastuksesta aiheutuvat kustannukset kasvaisivat. Uuden tilinpäätösstandardin käyttöönoton todetaan aiheuttavan monenlaisia haasteita yrityksille. Käyttöönottovaiheessa kustannuksia koituisi, kun yrityksen sisäisiä prosesseja jouduttaisiin uudistamaan, henkilökuntaa kouluttamaan uusiin laskentakäytäntöihin, ja vertailutietoja oikaisemaan pk-IFRS:n mukaisiksi. Pk-IFRS tuomittiin liian rasokkaaksi pienimmille yrityksille, ja laajojen tiedonantovelvollisuuksien pelättiin asettavan standardia noudattavat yritykset epäedulliseen kilpailuasemaan. Myös standardin hyödyt paikallisesti toimiville yrityksille, joilla on vain vähän osakkeenomistajia, kyseenalaistettiin.

3.3 Edut ja haitat tiivistettynä

Seuraavan sivun taulukkoon on tiivistetty pääpiirteissään edellisissä kappaleissa käsitellyt tekijät, joiden voidaan nähdä joko hyödyttävän pk-yrityksiä tai vastakkaisesti haittaavan niiden toimintaa.

Taulukko 1. Pk-IFRS:tä koituvat hyödyt ja haitat.

Edut	Haitat
+Vertailtavuus, helpottaa kv-liiketoimintaa ja rahoituksen hankkimista (IASB 2009, 16; Strouhal et al 2010, 61, Bertoni & De Rosa 2010, 9, Euroopan komissio 2010, 2)	-Monta standardia rinnakkain, aiheuttaa hämmennystä (Bertoni & De Rosa 2010, 1)
+Kansallisella tasolla standardikehittelyn kustannukset jäävät pois (Jermakowicz & Epstein 2010, 77)	-Käyttöönottovaiheessa suuri kertakustannus, esim. koulutus, muutokset lainsäädännössä (Euroopan komissio 2010, 6; Vieru & Schadewitz 2010, 7; 37)
+Kansainvälisillä konserneilla tilinpäätöstietojen yhdistely helpottuu, jos tyttäret käyttävät pk-IFRS:ää kansallisten standardien sijaan (Euroopan komissio 2010, 2)	- ”Isosta” IFRS:tä lainattu viitekehys, joka painottaa sijoittajia tiedon käyttäjinä - soveltuuko pk-yrityksille? (Bertoni & De Rosa 2010, 7)
+Tilintarkastuksen koulutuksen yhtenäistyminen kansainvälisellä tasolla voi parantaa tilintarkastuksen laatua (IASB 2009: BC 36)	-Liian raskas pienille yrityksille (Euroopan komissio 2010, 6)
+Laadukkaat standardit - tasokkaampaa tilinpäätösinformaatiota, halvempaa pääomaa? (IASB 2009: BC 36)	-Käyvän arvon käyttäminen - ongelmia arvostuksessa → ongelmia luotettavuudessa? (Bertoni & De Rosa 2010, 7)
	-Yhteensopimattomuus verotuksen kanssa monissa maissa - johtaako kaksinkertaiseen raportointivelvoitteeseen? (Euroopan komissio 2009, 7; Nerudova 2007, 87-88)
	-Monimutkaisemmat standardit lisäävät kustannuksia, esim. tilinpäätöksen laatiminen, tilintarkastus (Vieru & Schadewitz 2010, 7; 37)

Kuten taulukosta voidaan havaita, epäiltyjä haittoja on löydetty enemmän kuin hyötyjä. Lisäksi monet hyödyistä vaikuttavat tässä vaiheessa hieman kevyesti perustelluilta. Esimerkiksi tilintarkastuksen laadun paraneminen, samoin kuin tilinpäätösinformaation laadun nouseminen, lienee riippuvainen myös tilintarkastajista ja tilinpäätöksen laatijoista itsestään sovellettavien tilinpäätösstandardien lisäksi.

4 Empiirinen tarkastelu pk-IFRS:n soveltuvuudesta pk-yritysten käyttöön

4.1 Tutkimusmenetelmä ja aineisto

Aineistona käytettiin IASB:n vuonna 2007 pk-IFRS:n standardiluonnoksesta vastaanotettuja kommenttikirjeitä. Kaikille avoin kommentointi perustui standardiluonnoksen alussa olevaan kehotukseen kommentoida kyseistä luonnosta. Kehotus sisälsi myös 11 IASB:n laatimaa kysymystä, joihin toivottiin vastausta. Yhteensä IASB vastaanotti 162 kommenttia eri puolilta maailmaa. Monet kirjeistä perustuivat suoraan IASB:n laatimiin kysymyksiin. Useat lähettäjästä olivat kuitenkin laatineet kirjeensä vapaamuotoisemman mallin mukaan sisällyttämättä kysymyslistaa lainkaan kirjeisiinsä. Lähestulkoon jokaisessa kirjeessä oli varsinaisen kommenttiosuuden lisäksi myös jonkinlainen johdanto-osio, jotka tässä tutkimuksessa osoittautuivat hedelmälliseksi tutkimusmateriaaliksi. Osittain aineistoa voidaan tutkimusaiheen kannalta pitää jo hieman vanhentuneena. Viisi vuotta sitten järjestetyn kyselyn jälkeen moni asia on ehtinyt muuttua. Valmis standardi, johon on tehty parannuksia muun muassa kirjeissä saatujen ehdotusten perusteella, on jo ilmestynyt. Kuitenkin aineistosta on edelleen löydettävissä myös ajankohtaista tietoa siitä, minkälaisia tarpeita yrityksillä ja niiden sidosryhmillä on tilinpäätösinformaation suhteen ja onko pk-yrityksillä tarvetta omalle IFRS:lle.

Aluksi kirjeet lajiteltiin niiden lähettäjän kotimaan mukaan. Tutkimukseen valittiin vain kirjeitä, joiden lähettäjä on eurooppalainen tai Euroopassa toimiva henkilö, yritys tai yhteisö. Ainoastaan kieliopillisia seikkoja käsittelevät kirjeet karsittiin aineistosta jo alkuvaiheessa, samoin muulla kuin englannin kielellä kirjoitetut kirjeet. Kirjeitä selatessa havaittiin, että ne voidaan karkeasti luokitella lähettäjän mukaan seuraavansiin ryhmiin: laskenta-ammattilaiset ja heitä edustavat järjestöt, tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt, laskentatoimen kansallista sääntelyä harjoittavat elimet, pankit, sijoittajat ja muut velkojat, laskentatoimen alan tutkijat ja opettajat, sekä tietenkin itse yritykset, sisältäen myös yrityksiä ja yrittäjiä edustavat järjestöt. Vain muutama kirjeistä ei ollut luokiteltavissa mihinkään näistä ryhmistä.

Koska suuri osa kaikista 162 kirjeestä oli eurooppalaisten lähettämiä, niitä kaikkia ei voitu ottaa analyysin kohteeksi, vaan oli suoritettava karsintaa, mikä päätettiin tehdä

lähettäjiä ryhmittelyjen perusteella. Edellä mainituista ryhmistä, joihin kirjeiden alustavassa tarkastelussa havaittiin niistä suurimman osan kuuluvan, tarkastelun kohteeksi valittiin tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt (jatkossa lyhennetty, tilintarkastajat, yksittäisistä kirjeistä käytetty lyhennettä TTn), pankit, sijoittajat ja niitä edustavat järjestöt (jatkossa lyhennetty, pankit ja sijoittajat, yksittäisistä kirjeistä käytetty lyhennettä S/Pn), sekä yritykset, yrittäjät ja heitä edustavat järjestöt (jatkossa lyhennetty yritykset, yksittäisistä kirjeistä käytetty lyhennettä Yn).

Ryhmään ”tilintarkastajat” hyväksyttiin sekä tilintarkastusyhteisöt, että yksityiset tilintarkastajat. Tilintarkastajat valittiin yhdeksi tutkittavista ryhmistä, koska useat pk-IFRS:n arvelluista hyödyistä ja haitoista perustuvat juuri tilintarkastukseen. Näin tilintarkastajilla voidaan olettaa olevan mielenkiintoisia näkemyksiä aiheeseen liittyen. Tilintarkastajilla voidaan olettaa olevan kokonaisvaltainen näkemys yritysten kirjanpito- ja tilinpäätösprosesseista, koska niihin perustuu myös tilintarkastus. Näin saatiin myös mielekkäästi rajattua aineistosta järkevän suuruinen otos edustamaan kyselyssä vastaajien enemmistöä edustaneiden laskenta-ammattilaisten näkemyksiä aiheesta. Toinen ryhmä, joka kohteeksi valikoitui, eli pankit ja sijoittajat, on yksi tärkeimmistä pk-yrityksen sidosryhmistä. Tässäkin työssä jo moneen otteeseen mainitun vertailukelpoisuuden, jolla pk-IFRS:ää usein perustellaan, on yleensä ajateltu hyödyttävän eniten juuri velkojia ja sijoittajia. Kolmantena tarkastelun kohteeksi valittiin yrittäjät, yritykset, ja niitä edustavat järjestöt. Valintaa voidaan pitää perusteltuna, koska yritys on yleensä se osapuoli, jota uuden standardin käyttöönoton mukanaan tuomat uudistukset kaikkein konkreettisimmin koskettavat.

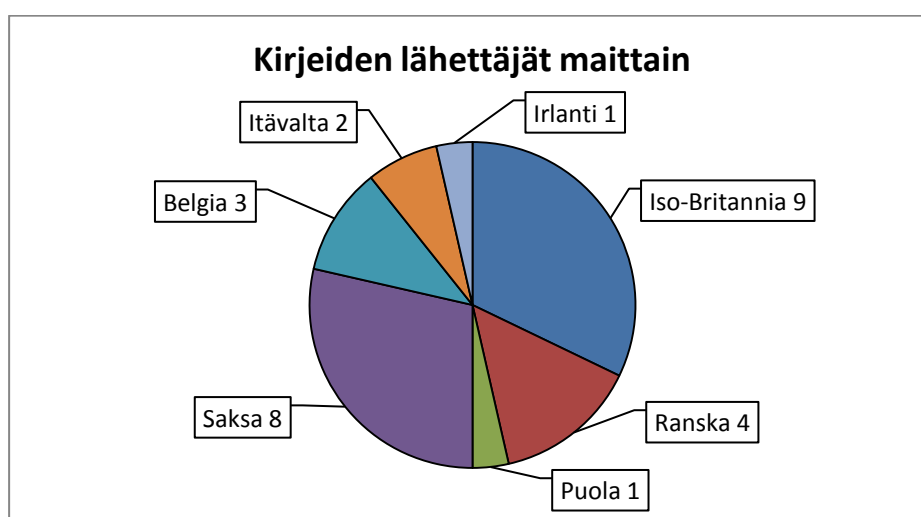
Tutkittavaksi valitut kirjeet tulostettiin paperille ja luettiin huolellisesti läpi, samalla tehden korostusmerkintöjä työn aiheen kannalta merkittävien seikkojen noustessa esiin. Korostetut havainnot listattiin ryhmä kerrallaan ja listoista poimittiin useita kertoja esille nousseita, tutkimuksen kannalta keskeisiä seikkoja. Näistä seikoista laadittiin taulukko, johon merkittiin kirjekohtaisesti, mihin seikkoihin missäkin kirjeessä oli otettu kantaa. Tämän taulukon tarkoituksena oli lisätä tutkimuksen objektiivisuutta ja varmistaa, että tehdyt johtopäätökset eivät perustuisi vain tutkijalle muodostuneeseen mielikuvaan siitä, että jotakin asiaa käsiteltiin useissa kirjeissä.

Tutkimuksen kohteeksi valittiin yhteensä 28 kommenttikirjettä. Kuten taulukosta 2 voidaan havaita, niistä 11 oli yritysten, yrittäjien ja heitä edustavien järjestöjen lähettämiä. Tilintarkastajien lähettämiä kirjeitä oli yhteensä 12, ja pankkien ja sijoittajien lähettämiä viisi.

Taulukko 2. Tarkastelun kohteeksi valitut ryhmät.

Kirjeen lähettäjän luokittelu	Lukumäärä
Yrittäjät ja yritykset	11
Tilintarkastajat ja tilintarkastusyhteisöt	12
Pankit ja sijoittajat	5
Yhteensä	28

Vaikka kirjeitä valittaessa valintaperusteena ei käytetty lähettäjän kotimaata, muodostui aiheesta kuitenkin mielenkiintoinen kohde tarkastelulle. Kuvioista 1 voidaan havaita, että eniten kirjeitä ovat lähettäneet saksalaiset ja englantilaiset. Muiden kansallisuuksien osallistuminen kyselyyn on huomattavasti vähäisempää. Osaltaan havaintoa selittää se, suurimpien tilintarkastusyriyten pääkonttorit sijaitsevat Lontoossa. Myös saksalaiset olivat osallistuneet kyselyyn kiitettävällä aktiivisuudella, ja ryhmässä ”Yrittäjät ja yritykset” saksalaiset olivat vastanneet kyselyyn aktiivisesti. Kolmanneksi aktiivisimpia vastaajia olivat ranskalaiset neljällä kirjeellään.

Kuvio 1. Valitut kommenttikirjeet lajiteltuna lähettäjän kotimaan mukaan.

Ryhmässä ”yritykset ja yrittäjät” yritysten itsensä lähettämiä kirjeitä oli todella vähän, vain yksi. Tätä voitaisiin ehkä pitää hieman kummallisena, jos kyseessä eivät olisi pk-

yrietykset. Niistä suuri osa on ulkoistanut kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimisen, tai jopa koko taloushallintonsa. Kun tietämys voimassaolevista säännöksistäkin voi olla puutteellista, ei osallistumista uusien standardien kehittämiseen todennäköisesti koeta itseä koskettavana asiana. Lisäksi paikallisesti toimivat, tilinpäätöksensä kansallisten normien mukaan laativat yritykset eivät välttämättä ole olleet lainkaan tietoisia pk-IFRS:n kehitteillä olemisesta.

Loput yritykset-ryhmään luokitelluista kirjeistä olivat erilaisten yrittäjäjärjestöjen, kauppakamarien, työnantajaliittojen ja muiden vastaavien laatimia. Osa järjestöistä on kansainvälisiä, osa kansallisesti toimivia. Järjestöt ovat ehkä olleet vastaajina aktiivisia, koska niiden yksittäisten jäsenten tietämys aiheesta tai käytettävissä olevat resurssit voivat olla riittämättömiä aiheen tarpeeksi kokonaisvaltaiseen tarkasteluun, jota kommentointiin osallistumisen voidaan katsoa vaativan. Vaikka tällä hetkellä ei ole tiedossa, tuleeko pk-IFRS EU-alueella käyttöön laisinkaan, ja jos tulee, niin missä laajuudessa ja millä aikavälillä, on silti tärkeää, että yritykset ovat jollakin tapaa olleet osallisina sen kehittämisessä. Aiempaan kirjallisuuteen perustuen voidaan olettaa pk-yritysten näkökulman tilinpäätöksen laatimiseen olevan erilainen verrattuna tilintarkastajien ja muiden laskenta-ammattilaisten näkökulmaan. Tämän vuoksi näiden kommenttien voidaan katsoa olevan erityisen tärkeitä.

Tilintarkastajista suuri osa oli kansainvälisesti toimivia, mutta joukossa oli myös muutama pienempi, puhtaasti kansallista toimintaa harjoittava yritys. Kaikki suurimmat tilintarkastusyrietykset (Ernst & Young, PriceWaterHouseCoopers, KPMG ja Deloitte) olivat lähettäneet kommenttikirjeen. Erityisesti juuri näiden suurien, kansainvälisten tilintarkastusyrietysten voidaan olettaa olevan hyviä tietolähteitä tutkimusta ajatellen, koska niillä on toimintaa ympäri maailman ja asiakkaita pienistä yrityksistä valtaviin pörssikonserneihin. Yhdistettynä aiempaan IFRS -osaamiseen, nämä ominaisuudet antavat hyvät edellytykset osallistua pk-IFRS:n kehittämiseen.

Ryhmään pankit ja sijoittajat kuuluviksi luokiteltiin ainoastaan viisi kirjettä. Ne kaikki olivat itse asiassa pankkeja ja sijoittajia edustavien etujärjestöjen lähettämiä. Sijoittajien näkökulmaa edustivat Ranskasta ja Iso-Britanniasta lähetetyt, paikallisten pääomasijoittajien kommentit. Pankkeja edustavia järjestöjä kyselyyn oli osallistunut kolme, Irlannista, Saksasta ja Itävallasta yksi kustakin maasta. Sekä sijoittajien että

pankkien vaisua osallistumista kommentointiin voidaan ehkä hieman ihmetellä. Onhan lisääntyvän vertailukelpoisuuden arveltu hyödyttävän erityisesti juuri heidän päätöksentekoaan. Useissa tutkimuksissa pankit ovat myös paljastuneet yhdeksi pk-yritysten tilinpäätösten tärkeimmistä käyttäjäryhmistä. Näistä samoista syistä tämä ryhmä valittiin yhdeksi lähemmän tarkastelun kohteista, huolimatta kirjeiden niukasta lukumäärästä.

4.2 Tutkimustulokset ja -havainnot

4.2.1 Kommentoijien suhtautuminen pk-IFRS:ään

Perustellusti voitaisiin olettaa tarkastelun kohteeksi valittujen ryhmien tilinpäätökseen liittyvien näkökulmien eroavan toisistaan. Yritykset tilinpäätöksen laatijoina, tilintarkastajat tilinpäätösten ”laadunvarmistajina” ja neuvonantajina, sekä pankit ja sijoittajat tilinpäätöksen käyttäjinä katsovat kaikki aihetta ainakin jonkin verran eri näkökulmista. Yritysten laatimista kirjeistä oli kaikkein selvimmin havaittavissa vastakainasettelua niin pk-IFRS:n puolesta, kuin sitä vastaan. Tilintarkastajista suurin osa kannatti oman kansainvälisen standardin kehittämistä pk-yrityksille, vaikka toisaalta heillä oli myös keskimäärin eniten parannusehdotuksia standardiluonnokseen.

Kaikista 28 kirjeestä suhtautuminen pk-IFRS:ään ei ollut suoraan nähtävissä, ja kun tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena ei ollut selvittää kannattajien tai vastustajien määrää, pidemmälle menevät tulkinnot kysymyksen suhteen jätettiin tekemättä. Yhteensä 12 kirjeessä asia tuli ilmi selvästi. Taulukosta 3 voidaan havaita, että yhteensä 10 kirjeen lähettäjä ilmoitti kannattavansa pk-IFRS:n kehittämistä, kun päinvastaisen kantansa toi ilmi ainoastaan kaksi lähettäjästä. Yhteensä seitsemän Pk-IFRS:ää kannattaneista kuului tilintarkastajien ryhmään. Pankeista ja sijoittajista yksi ilmoitti kannattavansa hanketta. Yritykset -ryhmään luokitelluista yhteensä neljä ilmoitti kantansa, joista kaksi oli negatiivisia ja toiset kaksi positiivisia.

Taulukko 3. Pk-IFRS:n kehitysprojektia kannattaneet ja vastustaneet kommentoijat

	Kannattaa	Ei kannata
Tilintarkastajat	7	0
Pankit ja sijoittajat	1	0
Yritykset	2	2
Yhteensä	10	2

Kaiken kaikkiaan siis melko pieni osa vastaajista ilmaisi kantansa pk-IFRS:stä sen kehitysvaiheessa. Tämä voi johtua siitä, että asia on vielä ollut niin uusi ja kehitystyö kaiken lisäksi kesken, joten osa vastaajista ei ehkä vielä ole määrittänyt kantaansa, tai ei jostain syystä tahdo tuoda mielipidettään ilmi.

4.2.2 Pk-yritysten tilinpäätösten käyttäjät

Erialaisten kirjauksia, arvostuksia, määritelmien sisältöä ja esittämistä koskevien kommenttien lisäksi suurimmassa osassa kirjeitä oli käsitelty myös tutkimuksen aiheeseen läheisemmin liittyviä kysymyksiä, eli tilinpäätöksen käyttäjiä ja heidän tarpeitaan, standardin hyötyjä ja haittoja tilinpäätöksen laatijoille ja käyttäjille, sekä standardin soveltuvuutta pk-yrityksille. Tilinpäätöksen käyttäjiksi eri kirjoittajat olivat nimenneet eri tahoja. Kuvioon 2 on koottu kaikki analysoiduista 28 kirjeestä löydetty maininnat tilinpäätöksen eri käyttäjäryhmistä. Tilinpäätöksen käyttäjäryhmiksi nimeytyistä tahoista suurimman määrän mainintoja saivat pankit. Seuraavaksi eniten mainintoja keräsivät ulkopuoliset sijoittajat, sekä sijoittajat, jotka ovat mukana yrityksen toiminnassa (useissa kirjeissä nimityksellä omistaja-johtajat).

Kuvio 2. Pk-yritysten tilinpäätösten käyttäjät.

Omistajien ajateltiin useimmissa pk-yrityksissä osallistuvan tiiviisti yrityksen toimintaan ja johtamiseen. Y9 kommentoi asiaa kirjeessään seuraavasti:

*”Pienet ja keskisuuret yritykset ovat yrityksiä, jotka ovat omistajiensa johtamia ja hallitsevia, riippumatta koostaan ja laillisesta muodostaan.”**

Samoilla linjoilla on Y2:

”...pk-yritysten osakkeenomistajat ovat usein mukana meneillään olevissa liiketoimintaprosesseissa.”

Yrityksen ulkopuoliset sijoittajat olivat ryhmä, joka nousi esille jopa useammassa kirjeissä kuin omistaja-johtajat. Ulkopuolisia sijoittajia siis pidettiin jopa tärkeimpänä tilinpäätöksen käyttäjäryhmänä. TT11 mukaan tilinpäätöksen pääasiallinen tehtävä on toimia sijoittajalle välineenä sijoituksiensa arvioinnissa:

”Iso-Britanniassa käytössä oleva edustajuuden (stewardship) periaate, jonka mukaan tilinpäätöksen tarkoitus on antaa sijoittajille keino arvioida kuinka hyvin heidän rahojaan on käytetty, täytyy säilyttää ehdotetun viitekehityksen ydinkäsitteenä.”

Usein pk-yrityksissä erillistä sisäistä raportointia ei juuri harjoiteta johtuen siitä, että taloushallinnon resurssit ovat hyvin rajalliset. Siksi on melko yleistä, että yritysjohto käyttää tilinpäätösraportteja apunaan päätöksenteossa. Y8 kommentoi kirjeessään asiaa seuraavasti:

”Kustannus-hyöty-näkökulmasta, yhtäläillä kuin luotettavuuteen perustuen, on erityisesti pk-yrityksille tarpeellista, että samoja laskentaperiaatteita noudatetaan niin johdon laskelmissa kuin ulkoisissa raporteissakin.”

Muita kirjeissä mainittuja pk-yritysten tilinpäätösraporttien käyttäjiä olivat veroviranomaiset, tavarantoimittajat ja asiakkaat.

4.2.3 Pk-yritysten tilinpäätösten käyttäjien tarpeet

Koska pk-yritysten omistajat usein itse myös johtavat yritystään, on luonnollista, että tilinpäätösraportit eivät ole heille ainoa keino saada tietoa yrityksen toiminnasta.

*Kaikki lainaukset tutkijan vapaasti suomentamia.

Myös pankeilla ja viranomaisilla on yleensä tarvittaessa mahdollisuus saada lisätieto- ja yrityksen toiminnasta. Pk-yrityksen sidosryhmille tilinpäätösraportit eivät välttämättä ole ainoa keino arvioida sijoituksensa kannattavuutta ja johdon onnistumista tehtävissään. P/S5:n mukaan:

”Yksityiset pääomasijoittajat yleensä tekevät yhteistyötä omistaja-johtajien kanssa yrityksissä, joihin he sijoittavat.”

MyösTT12 mukaan

”...(pk-yrityksen tilinpäätösinformaation) käyttäjillä on usein suora yhteys johtoon ja mahdollisuus saada lisätietoa yrityksestä, kuten vaikkapa kasvirtaennuste.”

P/S3 kommentoi asiaa seuraavasti:

”Tilinpäätöksen pääasialliset käyttäjät, muut kuin yksittäiset omistajat, ovat todennäköisesti pankkeja ja veroviranomaisia, joilla on mahdollisuus saada tarvitsemaansa lisäinformaatiota yrityksiltä.”

Mahdollisuus lisätietojen saamiseen linkittyy luonnollisesti siihen, miten laajoja ja yksityiskohtaisia tietoja tilinpäätöksessä on tarkoituksenmukaista esittää. Yhteensä kahdeksan analysoiduista kirjeistä sisälsi näkemyksiä, joiden mukaan listaamattomien yritysten tilinpäätöksen käyttäjät eivät yleensä tarvitse yhtä pitkälle kehittyntä ja monimutkaista informaatiota kuin listayritysten tilinpäätösten käyttäjät. Vähäisemmän tiedon tarpeen perusteluna esitettiin listattuja yrityksiä paremmat mahdollisuudet lisätietojen saamiseen. Pk-yrityksissä, joissa osakkeenomistajien määrä on yleensä pieni, myös ulkopuolisten sijoittajien mahdollisuudet saada lisäinformaatiota yrityksen toiminnasta ovat paremmat kuin listatuissa yhtiöissä, joissa osakkeet jakautuvat suurelle määrälle anonyymeja sijoittajia.

Tilinpäätöksen käyttäjäryhmien kiinnostuksen kohteista oli löydettävissä useampia erilaisia mielipiteitä. Pääomasijoittajille tärkeää on yrityksen arvonmääritys. P/S5:n

mielestä yrityksen arvon määrittäminen on yksi tilinpäätösinformaation keskeisistä käyttötavoista myös pk-yritysten kohdalla:

”Kaikki yksityisen pääoman sijoituspäätökset perustuvat yrityksen arvonmäärittämiseen.”

Muiden kommentoijien mielestä tärkeitä olivat joko lyhyen (maininta kahdessa kirjeessä) tai pitkän (yhteensä kuusi mainintaa) aikavälin tiedot yrityksen toiminnasta. Suurinta kannatusta sai pitkän aikavälin tietojen tärkeys, koska sijoitukset pk-yrityksiin ovat yleensä pitkäaikaisia ja niiden likvidiys on heikko. Pitkän aikavälin informaatiota pidettiin olennaisena myös pankeille, koska niiden yrityksille myöntämät lainat ovat myös usein pitkäaikaisia. Y2:n mielestä taas:

”Pk-yritysten sidosryhmät ovat kiinnostuneita pitkän aikavälin sijoituksista. Siksi heille ei ole oleellista tietää yrityksen arvoa jonakin tiettyinä päivinä.”

Lyhyen aikavälin informaation arveltiin kiinnostavan lähinnä tavarantoimittajia ja asiakkaita, jotka arvioivat yrityksen kykyä suoriutua velvoitteistaan. Y9 piti lyhyen aikavälin tietoja ja likviditeettiä tärkeänä:

”...likviditeettiä koskevat lausunnot ovat merkityksellisempiä kuin yrityksen arvonmäärittämiseen liittyvät pitkän aikavälin tiedot.”

Näiden vastausten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että tilinpäätöksen käyttäjien informaatiotarpeet vaihtelevat riippuen käyttäjästä. Ulkopuoliselle pääomasijoittajalle yrityksen arvonmäärittäminen on tärkeää, kun taas omistajajohtoisissa yrityksissä sillä ei ole merkitystä. Pankkien, tavarantoimittajien ja asiakkaiden kiinnostus joko pitkän tai lyhyen aikavälin informaatioon taas riippuu todennäköisesti suunnitellun yhteistyön arvioidusta kestosta. Lyhytaikaisen luoton antajalle riittää, että yrityksen tilillä on rahaa luoton erääntyessä maksettavaksi, kun taas myönnettäessä lainaa vuosien maksuajalla on pitkän aikavälin maksukyky oleellista selvittää.

Vaikka tarve tilinpäätösten keskinäiselle vertailtavuudelle on esitetty yhtenä tärkeimmistä perusteluista pk-IFRS:lle, asiaan otettiin kommenttikirjeissä kantaa vain harvakseltaan. Maailmantalouden ja Euroopan yhdentymistä käytettiin puoltavana perusteena. Toisaalta taas esille nousi myös se, että useimmat pienet yritykset toimivat vain paikallisesti, jolloin niillä ei edes ole tarvetta laatia kansainvälisten sääntöjen mukaista tilinpäätöstä. Y11 katsoo kirjeessään, että tarve kansainväliselle vertailtavuudelle on olemassa:

”...emme voi kieltää faktaa, että maailman talous, ja erityisesti EU:n, saattavat yhdistyä yhdeksi talousvyöhykkeeksi, jolloin yhdenmukaiset laskentasäännöt olisivat käytännön syistä järkevät.”

Y7:n mielestä taas kansainvälinen vertailtavuus ei ole kovin tärkeää etenkin pienille yrityksille, jotka toimivat lähinnä paikallisesti:

”Tilinpäätösten kansainvälinen vertailtavuus ei välttämättä ole tärkeää pienemmille yrityksille, jotka edustavat pk-yritysten enemmistöä Itävallassa ja EU:ssa, koska ne harjoittavat liiketoimintaa kotimaan markkinoilla ja ovat kansallisen tilinpäätössääntelyn piirissä.”

Toinen vertailtavuuden kannalta esille noussut kysymys oli, pitäisikö pk-IFRS:n ja IFRS:n olla keskenään vertailukelpoisia. Näkemykset asiasta vaihtelivat sekä puolesta että vastaa. Kaikki eivät pitäneet vertailtavuutta laisinkaan tärkeänä. P/S oli sitä mieltä, että vertailtavuus ylipäänsä ei ole yksityisomisteisille yrityksille kovin tärkeää:

”Yleisesti emme pidä vaihtoehtojen vähentämistä vertailtavuuden edistämiseksi erityisen tärkeänä pk-yrityksille, koska ne ovat yksityisomistajia, ja siksi pienemmällä todennäköisyydellä kohteena (tilinpäätösten) käyttäjien vertailuille.”

Osassa kirjeitä kyseenalaistettiin tarve verrata listattuja ja listaamattomia yrityksiä keskenään. Tilinpäätösraportoinnista aiheutuvien kustannusten pelättiin nousevan

pk-yrityksille tarpeettoman korkeiksi, jos päämääränä on vertailtavuus pörssiyrityiden kanssa. TT5 kommentoi aihetta seuraavasti:

”Koska meidän mielestämme pk-IFRS:n tavoitteena on täyttää käyttäjien tarpeet ottaen huomioon kustannus-hyöty-näkökohdat, ja me uskomme että käytännössä tarvetta pk-yritysten ja listattujen yritysten välillä on vähän, ei ole tarpeellista eikä tarkoituksenmukaista tavoitella minimaalisia eroja pk-IFRS:n ja IFRS:n välille.”

Toisaalta osa vastaajista piti erittäin tärkeänä sitä, että listaamattomien ja listattujen yritysten tilinpäätökset ovat toisiinsa verrattavissa. Pääomasijoittajia edustavan P/S5 mukaan:

”...koska sijoittajat luottavat vertailuihin listattujen yhtiöiden kanssa, on välttämätöntä, ettei eksytä liian kauas listayhtiöiden noudattamista standardeista, tai tehdä vertailujen analysoimista tehottomaksi sallimalla useita vaihtoehtoja.”

Kommenttien perusteella voidaan lähinnä päätellä, että käyttäjästä riippuen vertailtavuus pk-IFRS:n mukaisen tilinpäätösinformaation ja IFRS:n mukaan laaditun tilinpäätöksen välillä on joko olennaisen tärkeää tai sitten ei lainkaan tärkeää. Sijoittajat voivat haluta verrata listaamattomia yrityksiä listattuihin yrityksiin harkitessaan mahdollisia sijoituskohteita. Pankeille, viranomaisille, ja muille tilinpäätöksen käyttäjille julkisten ja yksityisten yritysten vertailtavuudella ei liene samanlaista merkitystä.

4.2.4 Pk-IFRS:n mahdolliset haitat ja hyödyt

Kustannusten kasvua pidettiin yhtenä uuden standardin mukanaan tuomista haitoista. Monimutkaisemman ja laajemman tilinpäätöksen laatimisesta aiheutuu suuremmat kustannukset kuin yksinkertaisempien kansallisten sääntöjen noudattamisesta. Käyttöönottovaiheessa yrityksen laskentajärjestelmiä joudutaan uusimaan ja henkilökuntaa kouluttamaan. Harvalla pk-yrityksellä on valmiiksi IFRS-osaamista, mikä voi osaltaan hankaloittaa siirtymisprosessia ja lisätä tarvetta ulkopuolisille neuvontapalveluille. Pk-IFRS:n soveltuvuutta 50 työntekijän yritykselle, jota standardia laadittaes-

sa on pidetty esimerkkinä tyypillisestä pk-yrityksestä, pidettiin kyseenalaisena. TT5 kommentoi asiaa seuraavasti:

”Meidän mielestämme sen kokoisen yrityksen (50 työntekijää) laskenta-henkilökunnalla ei tyypillisesti ole riittävää tietämystä IFRS:n käsitteistä pk-IFRS:n (luonnoksen) soveltamiseen ilman merkittävää ulkopuolista apua.”

Kustannus-hyöty-harkinta oli termi, joka esiintyi tavalla tai toisella lähes joka kirjeessä. Yksimielisyys vallitsi vastaajien välillä siitä, että tilinpäätösraportoinnista aiheutuneiden kustannusten tulee olla suhteessa siitä saavutettuihin hyötyihin. Osa vastaajista suhtautui epäillen kysymykseen, tuleeko pk-IFRS koskaan saavuttamaan tasapainoa näiden kahden tekijän välille. Tilinpäätösraportoinnista koituvat kustannukset ovat pienille yrityksille suhteessa suuremmat kuin isoille, ja osittain juuri siksi standardin arveltiin olevan turhan raskas mikro- ja pienille yrityksille, ja soveltuvan sen sijaan paremmin suurille ja keskikokoisille listaamattomille yrityksille. TT5:n mukaan:

”Tilinpäätöksen laatimisen kustannukset sisältävät melko kiinteän elementin, joten mitä pienempi yritys, sitä suurempi merkitys tilinpäätöksen laatimisesta aiheutuvilla kustannuksilla on.”

Myös Y6 oli huolissaan, että pk-IFRS:n myötä pk-yritysten tilinpäätösraportoinnin kustannukset tulisivat nousemaan kohtuuttomiksi suhteessa hyötyihin:

”Tilinpäätöksen laatimisesta aiheutuvat kustannukset ja kuormitus tulevat olemaan liian suuret monille pk-yrityksille, eivätkä lainkaan tasapainossa selvien etujen kanssa.”

28 vastaajasta 12 suhtautui epäilevästi käyvän arvon käyttöön omaisuuden arvostamisessa. Menetelmän arveltiin olevan liian haasteellinen pk-yrityksille, aiheuttavan ylimääräisiä kustannuksia, ja jopa vaarantavan tilinpäätösinformaation luotettavuuden. Tilintarkastajista jopa puolet esitti tämän suuntaisia ajatuksia kirjeessään. Esimerkiksi TT3:n mukaan:

”Puolassa luotettavan arvion tekeminen käyvistä arvosta on erittäin vaikeaa, ja riskin väärän arvion tekemisestä on erittäin korkea.”

TT6:n mukaan taas:

”Käypää arvoa pitäisi käyttää vain, kun sen käyttämisellä on todennäköisesti enemmän merkitystä käyttäjälle, ja kun se on helposti määritettävissä...”

Myös yritysten ja niitä edustavien järjestöjen kirjeistä oli havaittavissa negatiivista suhtautumista käyvän arvon menetelmän soveltamista kohtaan. Huolena oli kustannusten kasvamisen ja mahdollisten virhearvioiden aiheuttaman luotettavuuden väheneminen. Y9:n mukaan:

”Pk-yritykset tulevat kohtaamaan oleellisia ongelmia arvostaessaan rahoitusinstrumentteja käypään arvoon. Se voi johtaa epäluotettavaan lopputulokseen.”

Lisäksi pelättiin tarkoituksellisten ”virhearviointien” lisääntymistä. Koska pk-yritysten omistajat ovat lähellä yritystä, voi heille olla houkuttelevaa muunnella tulosta oman etunsa mukaiseksi vaikuttamalla käyvän arvon määrittämiin. Realisoitumattomien voittojen sisällyttämisen tulokseen pelätään vaikuttavan myös velkojansuojan tehokkuuteen. Y9:n mielestä:

”Toisin kuin listayhtiöissä, pk-yritysten osakkeenomistajat ovat usein erittäin lähellä liiketoimintaa ja siten kykenevät vaikuttamaan voitonjakoon omaksi edukseen. Nettotulos joka sisältää käyvän arvon mittauksia ei ole täysin jakokelpoinen, sillä se sisältää realisoitumattomia tuottoja. Niin velkojansuoja kuin yrityksen maksukykykin saattavat vaarantua.”

Pk-yrityksille, jotka joka tapauksessa laatisivat kansainvälisten normien mukaisen tilinpäätöksen, pk-IFRS tietää suurta helpotusta. On mahdollista, että IFRS:n ”helpotettuna versiona” pk-IFRS voi myös houkutella yhä useampia yrityksiä laatimaan kansainvälisen tilinpäätöksen. TT7 kertoo kirjeessään, että:

”Yleisesti tuemme ehdotuksia, joiden uskomme vähentävän IFRS:n noudattamisesta pienille yrityksille aiheutuvaa taakkaa.”

Myös TT5 on samoilla linjoilla:

”Tuemme yleisesti standardiluonnoksen ehdotuksia, kun ne auttavat vähentämään suhteetonta taakkaa, joka listaamattomille yrityksille aiheutuu tilinpäätöksen laatimisesta täyden IFRS:n mukaan, ja tarjoavat käytännöllisemmän pohjan taloudelliseen raportointiin listaamattomille yrityksille jotka haluavat laatia tilinpäätöksensä kansainvälisesti hyväksytyjen tilinpäätösstandardien mukaan.”

Pk-IFRS:n on joissakin kirjeissä arveltu olevan hyvä vaihtoehto julkisten konserniyhtiöiden listaamattomille tytäryrityksille. Useiden kirjeiden mukaan pk-IFRS voi kuitenkin olla vaihtoehto IFRS:ää noudattavan konsernin tytäryrityksille vain, jos standardit ovat johdonmukaiset keskenään ja sallivat samojen arvostusmenetelmien käytön. Myös listautumista harkitseville yrityksille pk-IFRS:ää pidetään mahdollisena vaihtoehtona. Y10:n mukaan:

”Lyhyellä aikavälillä CBI:n (Brittiläinen teollisuuden liitto) jäsenten tärkein kiinnostuksen kohde on helpotettu IFRS, joka olisi sopiva jo IFRS:ää käyttävien listayhtiöiden tytäryrityksille.”

TT11 mielestä pk-IFRS voisi soveltua listayhtiöiden listaamattomille tytäryrityksille, kunhan samojen arvostusmenetelmien käyttö on mahdollista:

”Pk-yrityksille suunnatun standardin tulisi sallia samojen arvostusmenetelmien käyttö..., jotta julkisten yhtiöiden tytäryritykset voivat laatia tilinpäätöksensä samojen periaatteiden mukaisesti kuin emoyhtiö...”

Samojen arvostusmenetelmien käyttöä pidettiin olennaisen tärkeänä, koska kustannussäästöjä syntyy eniten, jos tytäryritysten tilinpäätöksiä ei tarvitse oikaista konsernitilinpäätöstä varten. Tämä osaltaan puoltaa myös näkemystä siitä, että pk-IFRS:n ja IFRS:n tulisi olla vertailukelpoisia keskenään.

4.2.5 Empiirisen tarkastelun tulokset tiivistettynä sekä vertailu teoriaan

Helpottamaan kokonaiskuvan muodostamista empiirisen tarkastelun tuloksista, tehtyjen huomioiden tärkeimmät kohdat on tiivistetty taulukkoon 4. Vertailemalla taulukon tietoja teoriaosuuden kappaleen 2.2.3 tietoihin voidaan huomata, että molemmissa tilinpäätöksen käyttäjiksi on nimetty samoja tahoja.

Taulukko 4. Tiivistelmä empiirisen tutkimuksen tuloksista.

Tilinpäätöksen käyttäjät:
Riippuvat yrityksestä:
Pankit & rahoituslaitokset
Tavarantoimittajat & asiakkaat
Omistajat, sekä ulkopuoliset että toimintaan osallistuvat
Johtajat
Käyttäjien tarpeet
Riippuvat käyttäjästä:
Osalla mahdollisuus lisätietoihin, osalla ei
Suunnitellun yhteistyön pitkäaikaisuus: pitkän vai lyhyen aikavälin tiedot
Vertailtavuus: verrataanko listattuihin vai listaamattomiin, kaikille ei lainkaan tärkeää
Pienet yritykset toimivat paikallisesti, ei tarvetta kansainväliselle tilinpäätökselle
Hyödyt
Pk-yrityksille helpotus kansainväliseen raportointiin
Julkisten konsernien listaamattomille tytäryhtiöille, helpottaa konsernitp:n laatimista
Haitat
Sopimattomuus verotukseen & varojenjakkoon
Liian raskas pienimmille
Käyvän arvon käyttö haasteellista

Käyttäjien tarpeet puolestaan vaihtelevat empiirisen tarkastelun perusteella hieman kirjoittajasta riippuen. Tärkeitä voivat olla joko pitkän tai lyhyen aikavälin tiedot, tai yrityksen arvonmääritys. Tarpeita määrittävät suunnitellun yhteistyön pituus ja laatu. Esimerkiksi pankkien ja pääomasijoittajien tarpeet voivat olla toisistaan eroavia, koska pankkien tarjoama pääoma on yleensä lainaa, kun taas pääomasijoittajat usein tekevät oman pääoman ehtoisia sijoituksia. Siksi pankkeja kiinnostaa ensisijaisesti yrityksen maksukyky pitkällä aikavälillä, ja kun taas pääomasijoittajat perustavat päätöksensä huolelliseen arvonmääritykseen. Aiemmassa tutkimuksessa kysymyksen käsittely on jäänyt melko vähälle huomiolle, mutta ainakin IASB (2009, BC45) ja Vasék (2011, 115) ovat sitä mieltä, että lyhyen aikavälin kassavirrat, likviditeetti ja mak-

sukyky olisivat kiinnostavampia pk-yrityksien tilinpäätösten käyttäjille kuin pitkän aikavälin rahavirrat.

Myös vertailtavuuden tarpeellisuudesta empiirisessä tutkimuksessa saadut tulokset ovat keskenään erilaisia. Paikallisesti toimivilla yrityksillä tarvetta kansainväliselle vertailtavuudelle ei ole, kun taas kansainvälisesti aktiivisille se voi olla erittäin tärkeää. Eierle ja Haller (2009, 226) puolestaan ovat havainneet, että pk-yrityksistä suurin osa ei juuri näe tarvetta tilinpäätöksen kansainväliselle vertailtavuudelle. Vertailtavuuden tarve IFRS:n ja pk-IFRS:n välillä jakoi myös mielipiteitä. Osa empiiriseen aineistoon valituista vastaajista piti sitä tärkeänä, toisten mielestä tarvetta ei juuri ole. Aiemmassa tutkimuksessa Deacony et al. (2009, 43) ovat tulleet siihen tulokseen, että vertailtavuus pk-yritysten ja suurten, listattujen yritysten kesken ei ole oleellista, toisin kuin vertailtavuus pk-yritysten kesken. IASB:n perusteluja kansainvälisen vertailtavuuden tarpeellisuudelle ovat kansainvälisesti toimivat rahoitusinstituutiot, luotto-luokittajat, sijoittajat, sekä kansainvälinen kaupankäynti (IASB 2009, BC37).

Tutkittaessa pk-IFRS:n mahdollisia hyötyjä, esille nousseet asiat olivat vain osittain samoja empiirisessä ja teoriaosuudessa. Molemmissa osioissa mahdollisina käyttöönotosta hyötyjinä nousivat esille pörssinoteeratut konsernit, joiden arveltiin saavan kustannussäästöjä, jos niiden listaamattomat tytäryritykset voisivat siirtyä noudattamaan pk-IFRS:ää (Euroopan komissio 2010, 2). Lisäksi empiirisen tutkimuksen perusteella etuna voidaan pitää sitä, että pk-IFRS helpottaa huomattavasti niiden pk-yritysten hallinnollista taakkaa, jotka ovat aiemmin tehneet tilinpäätöksenä täyden IFRS:n mukaisena. Lisäksi nähtiin, uusi, helpompi vaihtoehto kansainväliseen tilinpäätösraportointiin voi kannustaa yhä useampia yrityksiä laatimaan kansainvälisten standardien mukaisen tilinpäätöksen. Aiemmassa kirjallisuudessa voimakkaasti esille nousivat näkemykset pk-IFRS:n positiivisesta vaikutuksesta kansainväliseen liiketoimintaan ja laadukkaiden standardien aiheuttamaan luottamuksen lisääntymiseen eri osapuolten välillä (IASB 2009, 16; Bertoni ja De Rosa 2010, 9; Strouhal et al. 2010, 61). Empiirisessä osassa nämä seikat eivät puolestaan nousseet esille.

Empiirisessä tutkimuksessa havaitut mahdolliset haitat puolestaan olivat kaikki samoja kuin teoriaosuudessaakin. Standardin liiallinen raskaus pienille yrityksille, yhteenso-pimattomuus verotuksen ja varojen jaon sääntelyn kanssa, sekä huoli käyvän arvon

menetelmien käytön sopimattomuudesta pk-yritysten käyttöön paljastuivat pk-IFRS:n ongelmiksi sekä aiemman kirjallisuuden että empiirisen tarkastelun perusteella. (Nerudova 2007, 87-88; Euroopan komissio 2009, 7; Bertoni & De Rosa 2010, 1;7)

Hieman yllättäen suurin osa vastaajista oli ottanut näkökulmakseen tilinpäätöksen laatijan osan. Esimerkiksi tilintarkastajat eivät olleet lainkaan kommentoineet, mitä mahdollisia vaikutuksia pk-IFRS:llä voisi heille itselleen olla. Toisaalta taas, tilintarkastajia ei voida pitää varsinaisina tilinpäätöksen käyttäjinä, joten tilinpäätöksen käyttäjien näkökulmaa voidaan pitää ymmärrettävänä. Pankkien ja sijoittajien ryhmään luokitelluissa kirjeissä nousivat hieman enemmän esille tilinpäätöksen käyttäjien näkökulma ja tarpeet. Varsinaista vertailua tutkimuskohteiksi valikoituneiden ryhmien välillä ei suoritettu. Näkökulmat ryhmien välillä eivät pääsääntöisesti olleet riittävän erilaisia joten aineistoa ei voida pitää tarkoituksenmukaisena senkaltaiseen tarkasteluun. Lisäksi pienellä aineistolla vertailun yleistettävyys olisi jäänyt heikoksi.

5 Yhteenveto ja johtopäätökset

5.1 Keskustelua tuloksista

Pk-IFRS on melko tuore ilmiö, joten siitä ei vielä ole olemassa todellisiin käyttökokeuksiin perustuvia tutkimustuloksia. Aiheesta tehdyt tutkimukset ovat perustuneet pitkälti erilaisiin kyselyihin, joissa on kartoitettu vastaajien mielipiteitä aiheesta. Myös kirjallisuutta aiheesta on saatavilla melko niukasti, johtuen aiheen tuoreudesta.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, onko pk-yrityksillä tarvetta omalle, kansainväliselle tilinpäätösstandardille. Aiemman kirjallisuuden perusteella selvisi, että pk-yrityksen tilinpäätöksen käyttäjiä ovat osakkeenomistajat, pankit ja muut lainanantajat, viranomaiset, sekä johtajat (Deacony et al. 2009, 46; Eierle & Haller 2009 225-226; Vasek 2011, 115). Myös suoritetussa empiirisessä analyysissä tilinpäätöksen käyttäjäryhmiksi todettiin samat tahot, sekä lisäksi veroviranomaiset (kirjallisuudessa vain yleisluontoisesti viranomaiset), joiden kuuluminen ryhmään riippuu kuitenkin pitkälti noudatettavasta lainsäädännöstä, eli siitä, suoritetaanko verotus tilinpäätösraporttien vai erillisen laskelman pohjalta. Ehkä selvemmin kuin aiemmassa tutkimuksessa, tuloksista nousi esille se, että tilinpäätöksen käyttäjäryhmät riippuvat pitkälti yrityksestä ja sen toimintaympäristöstä.

IASB:n määritelmä pk-IFRS:ää soveltaville yrityksille on hyvin laaja, koska se ei sisällä lainkaan kokoon perustuvaa kriteeriä (IASB 2009, 10). Siksi se käsittää monenlaisia yrityksiä yhdenmiehen mikroyrityksistä suuriin, jopa tuhansien työntekijän yhtiöihin. Näin laajan yritysjoukon kokoaminen yhden käsitteen alle aiheuttaa väistämättä sen, että tarpeet joukon sisällä eivät ole yksiselitteisesti määriteltävissä. Yrityksen koon ja jo verotuksen ja tilinpäätösraportoinnin välisen yhteyden lisäksi tilinpäätösraportoinnin tarpeita määrittävät ainakin omistusrakenne, eli ovatko kaikki sijoittajat mukana toiminnassa vai onko yrityksellä myös ulkopuolisia sijoittajia ja kansainvälisyyden aste, eli onko yrityksellä kansainvälistä toimintaa (tai aikomusta lähteä sellaiseen mukaan) tai sijoittajia, vai onko toiminta puhtaasti paikallista (Euroopan komissio 2010,6; 2009, 7; Bertoni & De Rosa 2010, 7; Eierle & Haller 2009 225-226).

Koska tilinpäätösraporttien käyttäjäjoukon koostumus empiirisen tarkastelun mukaan vaihtelee riippuen yrityksen toiminnasta, omistus- ja rahoitusrakenteesta, sekä toi-

mintaympäristöstä riippuen, on luonnollista, että myös käyttäjien tarpeet raporttien muodon ja sisällön suhteen vaihtelevat. Pääomasijoittajille tärkeää on yrityksen arvon määrittäminen mahdollisimman tarkasti, sekä vertailukelpoisuus listattujen yritysten kanssa. Tavarantoimittajat, asiakkaat ja alihankkijat ovat kiinnostuneita yrityksen luotokelpoisuudesta joko pitkällä tai lyhyellä aikavälillä, riippuen suunnitellun yhteistyön kestosta. Pankkeja kiinnostaa usein pitkän aikavälin informaatio, koska niiden myöntämät lainat ovat yleensä pitkäaikaisia. Samoin sijoitukset listaamattomiin yrityksiin ovat usein pitkäaikaisia ja epälikvidejä, joten myös osakkeenomistajia kiinnostaa yleensä yrityksen pärjääminen pitkällä aikavälillä. Kuten myös aiemmissa tutkimuksissa on todettu, yrityksen tarve kansainväliselle raportoinnille riippuu pitkälti siitä, onko yrityksellä kansainvälisiä sijoittajia tai toimintoja, tai aiotaanko sellaisia hankkia (Eierle & Haller 2009, 225-226). Pienimmillä yrityksillä harvoin on kansainvälistä toimintaa, joten myös tarve kansainväliselle tilinpäätösraportoinnille on niiden kohdalla vähäistä, mikä nousi esille sekä teoriaosuudessa (Euroopan komissio 2010, 6), että empiirisessä tutkimuksessa.

Empiirisessä tarkastelussa nousi esille, että yrityksen koko vaikuttaa paitsi kansainvälisen toiminnan harjoittamisen todennäköisyyteen, myös taloudellisesta raportoinnista aiheutuvaan suhteelliseen kustannukseen. Koska tilinpäätöksen laatimisen kustannus sisältää kiinteitä elementtejä, tulee raportointi pienille yrityksille suhteessa huomattavasti kalliimmaksi kuin suurille yrityksille. Kun Pk-IFRS:ää on lisäksi vielä moitittu liian monimutkaiseksi ja sen raportointivaatimuksia liian laajoiksi, ei ole ihme, että sen noudattamisen arveltiin tulevan suhteettoman kalliiksi pienille yrityksille (Euroopan komissio 2010, 6; 2009, 7).

Keskikokoisille ja suurille yrityksille pk-IFRS:n arveltiin empiirisessä tarkastelussa olevan sopivampi kuin pienille. Verrattuna IFRS:n pk-IFRS helpottaa kansainvälistä tilinpäätösraportointia, tehden sen mahdolliseksi yhä useammille yrityksille. Myös aiemmat tutkimustulokset ovat samansuuntaisia. Kansainväliset konserniyritykset mainittiin yhtenä mahdollisena pk-IFRS:tä hyötyvänä tahona aiemmassa kirjallisuudessa (Bohusova & Svoboda 2010, 240; Euroopan komissio 2010, 2; 6). Empiirisestä tarkastelusta saadut tulokset ovat samansuuntaisia. Eri maissa sijaitsevat tytäryritykset voisivat käyttää pk-IFRS:ää tilinpäätösraportointiin ja siten vähentää konsernitilinpäätöksen laatimisessa tarvittavien oikaisujen määrää.

Pk-IFRS:n on aiemmassa kirjallisuudessa arveltu vaikuttavan tilintarkastuksen laatuun, hintoihin ja koulutuksen tasoon. Hintojen nousua on epäilty monimutkaisempien sääntöjen vuoksi. (Vieru & Schadewitz 2010, 7; 37) Tilintarkastuksen laadun ja koulutuksen tason on arveltu nousevan (IASB 2009, BC36). Empiirisessä analyysissä näihin kysymyksiin ei löydetty vastauksia, vaikka yhdeksi analysoitavien kirjeiden joukoksi oli valittu tilintarkastajat, joilla olisi voinut kuvitella olevan näkemyksiä asiasta.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus ja mahdollisia jatkotutkimusaiheita

Valmis, kirjallinen tutkimusaineisto, jonka vastaajat ovat itse laatineet vastaamalla joko valmiisiin kysymyksiin, tai muuten haluamallaan tavalla, sulkee pois tutkijan mahdollisuudet johdatella vastaajien ajatuksia tiettyyn suuntaan tai manipuloida aineistoa litterointivaiheessa. Siten mahdolliset tutkimuksen luotettavuutta uhkaavat riskit liittyvät tutkimusaineiston analysointiin. Valmiiden aineistojen heikkoutena voidaan pitää keskustelumahdollisuuden puutumista. Epäselviin vastauksiin ei ole saatavissa täsmennystä. Väärien tulkintojen riskiä lisää myös se, että suuren osan kirjeistä on kirjoittanut henkilö, joka ei puhu englantia äidinkielenään. Siten on mahdollista, että kirjeen kirjoittaja ei ehkä ole onnistunut ilmaisemaan näkemyksiään yhtä selkeästi kuin olisi halunnut. Myös tutkijan kielitaito voi asettaa rajansa tehtyjen tulkintojen luotettavuudelle. Näistä syistä tutkimuksessa on pyritty välttämään johtopäätösten tekemistä yksittäisistä ja osittain tulkinnanvaraisista kommentteista.

Laadullisessa tutkimuksessa voi lisäksi olla vaarana, että aineiston analyysin objektiivisuus kärsii, kun tutkija valikoi analysoitavaa materiaalia omien ennakkokäsityksiensä pohjalta. Vertaamalla aineistosta tehtyjä havaintoja tutkimustavoitteisiin on pyritty tavoittamaan tutkimuksen kannalta oleellisin sisältö aineistosta. Erilaisten taulukointien avulla on pidetty kirjaa siitä, mitä missäkin kirjeessä on sanottu ja siitä, kuinka monta kertaa mikäkin asia on aineistossa mainittu. Näin on pyritty välttämään tulkintojen perustumista tutkijan subjektiiviseen mielikuvaan siitä, mitä kukakin on kirjoittanut, tai kuinka suuri osa vastaajista on ollut jotakin mieltä. Taulukot ovat myös mahdollistaneet palaamisen johonkin tiettyyn aiheeseen helposti.

Pk-IFRS:n voidaan olettaa tarjoavan mielenkiintoisia tutkimusaiheita myös jatkossa. Kun käytöstä saadaan kokemuksia ja nähdään, kuinka suuren suosion standardi lopulta saavuttaa, voidaan aiheeseen perehtyä syvällisemmin ja käytännön näkökulmasta. Vaikka pk-IFRS ei meneillään olevassa tilinpäätösdirektiivien uudistuksessa sisällytettäisi lainsäädäntöön EU:n alueella, voi olla, että tarvetta sen käytölle tulee lopulta määrittelemään vastaanotto EU:n ulkopuolella.

Lähdeluettelo

- Ahvenniemi, J.** (2008) Johdon laskentatoimen palvelut tilioimistoissa kehittyvät. *Tilisanomat*, No. 3, pp. 58-61.
- Bertoni, M. & De Rosa, B.** (2010) The Evolution of Financial Reporting for Private Entities in the European Union. *Työpaperi*, Tammikuu, 31, University of Trento ja University of Trieste.
- Bohusova, H. & Svoboda, P.** (2010) Comparability of Financial Statements Prepared According to IFRS and IFRS for SMEs in the Field of Intangible Assets. *The Business Review*, Cambridge, 16, 1, 239-244.
- Cuzdriorean, D., Albu, C., Albu., N., & Fekete, S.** (2011) A Longitudinal Analysis Regarding the Issue of IFRS for SMEs Regarding Income Tax. *Journal Of International Business & Economics*, 11, 1, pp. 28-38
- Di Pietra, R., Evans, L., Chevy, J., Cisi, M., Eierle, B., & Jarvis, R.** (2008) Comment on the IASB's Exposure Draft 'IFRS for Small and Medium-Sized Entities. *Accounting In Europe*, 5, 1, pp. 27-47
- Eierle, B. & Haller, A.** (2009) Does Size Influence the Suitability of the IFRS for Small and Medium- Sized Entities? – Empirical Study from Germany. *Accounting in Europe*, 6, 1-2, 195-230.
- Elinkeinoelämän keskusliitto** (2012) [verkkodokumentti]. [viitattu 14.3.2012] Saatavilla: http://www.ek.fi/ek/fi/yrittajyys_ym/yrittajyys/tietoa_pk-yrityksista/index.php
- Eskola, J. & Suoranta, J.** (2008) Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.

Euroopan komissio (2012) EU SMEs in 2012: at the crossroads. Annual report on small and medium- sized enterprises in the EU 2011/12. [verkkodokumentti]. [viitattu 10.10.2012] Saatavissa: http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/supporting-documents/2012/annual-report_en.pdf

Euroopan Komissio (2011) Impact assesment part I. [verkkodokumentti]. [viitattu 10.10.2012] Saatavissa: http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/sme_accounting/review_directives/20111025-impact-assessment-part-1_en.pdf

Euroopan Komissio (2010) Summary report of the responses received to the Comission's consultation on the IFRS for SMEs. [verkkodokumentti]. [viitattu 10.10.2012] Saatavissa: http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/ifrs/2010-05-31_ifrs_sme_consultation_summary_en.pdf

Euroopan komissio (2009) Summary Report on the Responses Received to the Working Document of the Commission Services (DG Internal Market) Consultation Paper on Review of the Accounting Directives Cutting Accounting Burden for Small Business/Review of the Accounting Directives. [verkkodokumentti]. [viitattu 22.10.2012] http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/200910_accounting_review_consultation_report_en.pdf

Euroopan komissio (2007) Observatory of European SMEs, Summary. [verkkodokumentti]. [viitattu 22.10.2012] http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/analysis/doc/2007/02_summary_en.pdf

Euroopan komissio. (2003) Suositus 2003/361/EC.

Haaramo, V., Palmuaro, S. & Peill, E. (2010) IFRS-raportointi. Helsinki: Sanoma-Pro:n onlinepalvelut.

Haaramo, V. (2010) Pk-yritysten IFRS-tilinpäätösstandardit, *Verotus*, vol. 3, 331-337.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009) Tutki ja kirjoita. Helsinki, Tammi.

IASB 2012a. Project history. [verkkodokumentti]. [viitattu 04.10.2012.] Saatavilla: <http://www.ifrs.org/IFRS-for-SMEs/histroy/Pages/History.aspx>

IASB 2012b. About the IFRS for SMEs. [verkkodokumentti]. [viitattu 15.03.2012.] Saatavilla: <http://www.ifrs.org/IFRS+for+SMEs/IFRS+for+SMEs.htm>

IASB 2009 Basis for Conclusions on IFRS for SMEs.

IFRS Foundation & IASB (2012) Who we are and what we do. [verkkodokumentti]. [viitattu 15.03.2012.] Saatavilla: <http://www.ifrs.org/The-organisation/Documents/WhoWeAre2012MarchEnglish.pdf>

Jermakowicz, Eva K. & Epstein, Barry J. (2010) IFRS for SMEs – An Option for U.S. Private Entities? *Review of Business*, Spring 2010, Vol. 30 Issue 2, 72-79.

Järvenpää, M. & Länsiluoto, A. 2007. Yrityksen kasvu haastaa taloushallinnon ja tilitoimiston. *Tilisanomat*, No. 5, pp. 50-54.

Karampinis, N. I. & Hevas, D. L. (2012) Mandating IFRS in an Unfavorable Environment: The Greek Experience. *The International Journal of Accounting*, 46, 3, 304–332

Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. (2005) Laadulliset menetelmät kauppätieteissä. Tampere, Vastapaino.

Larson, R. K. & Street, D. L. (2004) Convergence with IFRS in an expanding Europe: progress and obstacles identified by large accounting firms' survey. *Journal of Accounting, Auditing and Taxation*, 13, 89-119.

Lindahl, F.W. & Schadewitz, H.J. (2008) *Accounting Quality and the Law*. Rochester, Rochester.

Müllerová, L., Paseková, M., & Hýblová, E. (2010) Harmonization of financial reporting of small and medium-sized enterprises in the Czech Republic. *Journal Of Modern Accounting & Auditing*, 6, 1, 55-64

Pacter, P. (2012) Update on the IFRS for SMEs. [verkkodokumentti]. [viitattu 15.03.2012.] Saatavilla: <http://www.ifrs.org/IFRS-for-SMEs/Documents/1209SMEFactSheet.pdf>

Räty, Päivi. (2009) Pienten ja keskisuurten yritysten IFRS valmistui – mikä merkitys Suomelle? *Tilisanomat*, 6, 26-30.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006) KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. [verkkodokumentti]. [viitattu 31.10.2012]. Saatavilla: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_3.html

Strouhal, J., Pasekova, M. & Mullerova, L (2010) Is Harmonization of SMEs Reporting Really Necessary? A Case of Central and Eastern European Countries. *Journal of Business & Economics*, 2, 1, 48-63

Vasek, L. (2011) IFRS for SMEs - a new challenge for worldwide financial reporting. *International Journal of Management Cases*, 13, 4, 115-120.

Vieru, M. & Schadewitz, H. (2010) Impact of IFRS transition on audit and non-audit fees: evidence from small and medium-sized listed companies in Finland. *Liiketaloudellinen aikakauskirja*, 2010, 1, 11-41

Zeff, S. A. 2012. The Evolution of the IASC into the IASB, and the Challenges it Faces. *Accounting Review*, 87, 3, 807-837

LIITE 1. Lista tutkimukseen valituista kommenttikirjeistä ja niiden lähettäjästä

	Kirjeen nro	Lähettäjäyhteisö/yritys	Laatijan nimi	Maa	Tyyppi/ Tunniste
1	CL 8	Kingston Smith LLP	Maciej Czapiewski, Marek Dobek	Iso-Britannia	TT1
2	CL 33	JPA International		Ranska	TT2
3	CL 58	M2 Audyt Sp. Z o.o.		Puola	TT3
4	CL 72	EuraAudit International		Ranska	TT4
5	CL 86	Ernst & Young		Iso-Britannia	TT5
6	CL 92	Grant Thornton		Iso-Britannia	TT6
7	CL 95	KPMG		Iso-Britannia	TT7
8	CL 95	Flick Gocke Shcaumburg GmbH		Saksa	TT8
9	CL 114	Deloitte Touche Tohmatsu		Iso-Britannia	TT9
10	CL 129	WP StB Christian Hecht		Saksa	TT10
11	CL 135	BDO International		Belgia	TT11
12	CL 137	PriceWaterhouseCoopers		Iso-Britannia	TT12
13	CL 19	Österreichischer Raiffensverband	Michael Laminger	Itävalta	P/S1
14	CL 47	The British Private Equity and Venture Capital Association	Iso-Britannia	P/S2	
15	CL 50	Irish Banking Federation	Irlanti	P/S3	
16	CL 69	Zentraler Kreditausschuss	Saksa	P/S4	
17	CL 113	Association Francaise des Investisseurs en Capital	Ranska	P/S5	
18	CL 27	Zentralverband des Deutschen Handwerks		Saksa	Y1
19	CL 32	Bundesverband der Deutschen Industrie e.V.		Saksa	Y2
20	CL 34	Leaseurope		Belgia	Y3
21	CL 52	BT Group		Iso-Britannia	Y4
22	CL 53	The Association of German Chambers of Industry and Commerce		Saksa	Y5
23	CL 55	Eurochambres		Belgia	Y6
24	CL 56	Wirtschaftskammer Österreich		Itävalta	Y7
25	CL 90	Mouvement des Entreprises de France		Ranska	Y8
26	CL 105	Vereinigung zur Mitwirkung an der Entwicklung des Bilanzrechts für Familiengesellschaften e.V.		Saksa	Y9
27	CL 133	The Confederation of British Industry		Iso-Britannia	Y10
28	CL 146	Die Familien Unternehmer		Saksa	Y11

TT = tilintarkastajat, P/S = pankit ja sijoittajat, Y = yritykset

LIITE 2. IASB:n pyyntö kommentoida pk-IFRS:n standardiluonnosta.

Invitation to Comment

The International Accounting Standards Board invites comments on any aspect of the Exposure Draft of its proposed *International Financial Reporting Standard for Small and Medium-sized Entities (IFRS for SMEs)*. It would particularly welcome answers to the questions set out below. Comments are most helpful if they indicate the specific paragraph or group of paragraphs to which they relate, contain a clear rationale and, when applicable, provide a suggestion for alternative wording. Comments should be submitted in writing so as to be received no later than **1 October 2007**.

Question 1 – Stand-alone document

In deciding on the content of the proposed IFRS for SMEs, the IASB focused on the types of transactions and other events and conditions typically encountered by SMEs with about 50 employees. For such entities, the proposed IFRS is intended to be a stand-alone document, with minimal cross-references to full IFRSs. With the objective of a stand-alone document in mind, are there additional transactions, other events or conditions that should be covered in the proposed standard to make it more self-contained? Conversely, is there guidance in the draft standard that should be removed because it is unlikely to be relevant to typical SMEs with about 50 employees?

Question 2 – Recognition and measurement simplifications that the Board adopted

The draft *IFRS for SMEs* was developed by:

- (a) extracting the fundamental concepts from the IASB *Framework* and the principles and related mandatory guidance from full IFRSs (including Interpretations), and
- (b) considering the modifications that are appropriate in the light of users' needs and cost-benefit considerations.

Paragraphs BC70–BC93 of the Basis for Conclusions describe the simplifications of recognition and measurement principles contained in full IFRSs that have been made in the proposed *IFRS for SMEs* and explain the Board's reasoning.

Are there other recognition or measurement simplifications that the Board should consider? In responding, please indicate:

- (a) the specific transactions, other events or conditions that create a specific recognition or measurement problem for SMEs under IFRSs;
- (b) why it is a problem; and
- (c) how that problem might be solved.

Question 3 – Recognition and measurement simplifications that the Board considered but did not adopt

Paragraphs BC94–BC107 identify some recognition and measurement simplifications that the Board considered but decided not to adopt, for the reasons noted.

Should the Board reconsider any of those and, if so, why?

Question 4 – Whether all accounting policy options in full IFRSs should be available to SMEs

The draft *IFRS for SMEs* proposes that accounting policy options available under full IFRSs should generally also be available to SMEs. As explained more fully in paragraphs BC108–BC115 of the Basis for Conclusions, the Board concluded that prohibiting SMEs from using an accounting policy option that is available to entities using full IFRSs could hinder comparability between SMEs and entities following full IFRSs. At the same time, the Board recognised that most SMEs are likely to prefer the simpler option in the proposed *IFRS for SMEs*. Therefore, the Board concluded that in six circumstances in which full IFRSs allow accounting policy options, the *IFRS for SMEs* should include only the simpler option, and the other (more complex) option(s) should be available to SMEs by cross-reference to the full IFRSs.

Do you agree with the Board’s conclusions on which options are the most appropriate for SMEs? If not, which one(s) would you change, and why?

Should any of these options that would be available to SMEs by cross-reference to the full IFRSs be eliminated from the draft *IFRS for SMEs* and, if so, why?

Question 5 – Borrowing costs

IAS 23 *Borrowing Costs* currently allows entities to choose either the expense model or the capitalisation model to account for all of their borrowing costs. In May 2006 the IASB published an Exposure Draft proposing to amend IAS 23 to prohibit the expense model and to require the capitalisation model. Section 24 *Borrowing Costs* of the draft *IFRS for SMEs* proposes to allow SMEs to choose either the expense model or the capitalisation model.

Do you agree or disagree with the proposal to allow SMEs to choose either the expense model or the capitalisation model for borrowing costs, and why?

Question 6 – Topics not addressed in the proposed *IFRS for SMEs*

Some topics addressed in full IFRSs are omitted from the draft *IFRS for SMEs* because the Board believes that typical SMEs are not likely to encounter such transactions or conditions. These are discussed in paragraphs BC57–BC65 of the Basis for Conclusions. By a cross-reference, the draft standard requires SMEs that have such transactions to follow the relevant full IFRS.

Should any additional topics be omitted from the *IFRS for SMEs* and replaced by a cross-reference? If so, which ones and why?

Question 7 – General referral to full IFRSs

As noted in Question 1, the *IFRS for SMEs* is intended to be a stand-alone document

for typical SMEs. It contains cross-references to particular full IFRSs in specific circumstances, including the accounting policy options referred to in Question 4 and the omitted topics referred to in Question 6. For other transactions, events or conditions not specifically addressed in the *IFRS for SMEs*, paragraphs 10.2–10.4 propose requirements for how the management of SMEs should decide on the appropriate accounting. Under those paragraphs, it is not mandatory for SMEs to look to full IFRSs for guidance.

Are the requirements in paragraphs 10.2–10.4, coupled with the explicit cross-references to particular IFRSs in specific circumstances, appropriate? Why or why not?

Question 8 – Adequacy of guidance

The draft *IFRS for SMEs* is accompanied by some implementation guidance, most notably a complete set of illustrative financial statements and a disclosure checklist. A sizeable amount of guidance that is in full IFRSs is not included. Accordingly, additional guidance especially tailored to the needs of SMEs applying the proposed IFRS may be required.

Are there specific areas for which SMEs are likely to need additional guidance? What are they, and why?

Question 9 – Adequacy of disclosures

Each section of the draft *IFRS for SMEs* includes disclosure requirements. Those requirements are summarised in the disclosure checklist that is part of the draft implementation guidance *Illustrative Financial Statements and Disclosure Checklist*.

Are there disclosures that are not proposed that the Board should require for SMEs? If so, which ones and why? Conversely, do you believe that any of the proposed disclosures should not be required for SMEs? If so, which ones and why?

Question 10 – Transition guidance

Section 38 *Transition to the IFRS for SMEs* provides transition guidance for SMEs that move (a) from national GAAP to the *IFRS for SMEs* and (b) from full IFRSs to the *IFRS for SMEs*.

Do you believe that the guidance is adequate? If not, how can it be improved?

Question 11 – Maintenance of the *IFRS for SMEs*

The Board expects to publish an omnibus exposure draft of proposed amendments to the *IFRS for SMEs* approximately every other year. In developing such exposure drafts, the Board expects to consider new and amended IFRSs that have been adopted in the previous two years as well as specific issues that have been brought to its attention regarding possible amendments to the *IFRS for SMEs*. On occasion, the Board may identify a matter for which amendment of the *IFRS for SMEs* may need to be considered earlier than in the normal two-year cycle.

Is this approach to maintaining the proposed *IFRS for SMEs* appropriate, or should it be modified? If so, how and why?

DRAFT IFRS FOR SMES

©

Copyright

IASCF

